

**UCHWAŁA NR XVIII/183/2016
RADY MIEJSKIEJ W SWARZĘDZU**

z dnia 26 stycznia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (tekst jedn.:Dz. U. z 2015 r., poz 1515), art 4¹ ust. 1, 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. , poz 1286 z późn. zm.), art 17 ust. 1 pot 1 ustawy z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r., poz 163 z późn. zm.) Rada Miejska w Swarzędzu uchwala co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 załącznik Nr 1 stanowiący treść do niniejszej uchwały i stanowiący część Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Swarzędz i Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
NA ROK 2016**

Miasto i Gmina Swarzędz

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie
2. Diagnoza zasobów i problemów w Gminie Swarzędz
 - 2.1. Charakterystyka Gminy Swarzędz
 - 2.2. Rynek napojów alkoholowych w Gminie Swarzędz
 - 2.3. Rozmiary problemów alkoholowych w Gminie Swarzędz
 - 2.4. Ocena sytuacji związanej z używaniem substancji psychoaktywnych w Gminie Swarzędz
 - 2.5. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych - podmioty przewidziane do realizacji Programu
3. Prezentacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016
 - 3.1. Adresaci programu
 - 3.2. Cel główny programu
 - 3.3. Cele strategiczne programu
 - 3.4. Cele szczegółowe programu
 - 3.5. Zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 - 3.6. Realizatorzy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 - 3.7. Źródła finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 - 3.8. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 - 3.9. Oczekiwane efekty Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
 - 3.10. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Załączniki Gminnego Programu:

1. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016
2. Preliminarz budżetowy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016

1. WPROWADZENIE

Uzależnienie od alkoholu jest jednym z najpoważniejszych współczesnych problemów społecznych. Problem uzależnienia od alkoholu jest znaczący zarówno w skali lokalnej, regionalnej, jak również całego kraju. Przemiany społeczno-gospodarcze i związane z tym nawarstwianie się potrzeb warunkujących godną egzystencję i samorealizację oraz brak środków i zasobów umożliwiających ich zaspokojenie przyczyniają się do nasilenia frustracji, których skutki najczęściej łagodzone są poprzez nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Alarmujące dane na temat wzrostu spożycia alkoholu wśród młodzieży i znacznego obniżenia wieku inicjacji alkoholowej, poszerzenie problematyki związanej z alkoholizmem o zagadnienie przemocy w rodzinie, chorób wywoływanych alkoholem, szkód powodowanych przez pijących dorosłych i młodzież, a także ogólnego przyzwolenia społecznego na spożywanie alkoholu przez młodych ludzi kierunkuje działania w tym zakresie w stronę profilaktyki związanej z rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz w stronę pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom. Uzależnienie od alkoholu oraz wiążące się z tym problemy mają szczególne znaczenie wśród innych, występujących w naszym kraju problemów społecznych. Społeczna tolerancja oraz przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młodych ludzi sprawiają, że z roku na rok obniża się granica inicjacji alkoholowej, a sam alkohol staje się nieodłącznym elementem spotkań rodzinnych, czy towarzyskich. Osoby sięgające po alkohol oczekują od niego korzyści w postaci poprawy samopoczucia, ucieczki od kłopotów, czy powiększenia grona znajomych. Sięgając po alkohol nikt, bez względu na wiek, nie myśli o tym, że może to być równoznaczne z sięganiem po kłopoty. Kłopoty z prawem, kłopoty w nauce, kłopoty z pracą czy w kontaktach z rodziną, to tylko kilka najpopularniejszych przykładów negatywnego oddziaływania alkoholu, które spożywający za wszelką cenę starają się wypierać ze swojego umysłu. Konsekwencje, jakie niesie za sobą samo spożywanie alkoholu oraz spożywanie go w nadmiernej ilości, w przypadku młodych ludzi, mogą mieć wpływ na całe ich późniejsze, dorosłe życie. Młodzi ludzie dzielą się na grupy, które spożywają alkohol mimo, iż mają świadomość, jakie nieodwracalne skutki może on wywoływać w ich organizmie oraz na grupy o bardzo niskiej świadomości szkodliwości alkoholu. Problemy wynikające z nadużywania napojów alkoholowych najczęściej kojarzą się z uzależnieniem. Koncentracja tylko na uzależnieniu powoduje lekceważenie i zaniedbywanie negatywnych skutków ryzykownego i szkodliwego picia alkoholu. Te wzorce picia alkoholu powodują znacznie większe szkody zdrowotne, społeczne i ekonomiczne, gdyż obejmują licznější część populacji. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest

w Polsce na około 3,6 mln i jest aż cztery razy większa niż populacja osób uzależnionych od alkoholu. Badania statystyczne wykazują, że z przyczyn bezpośrednio i pośrednio związanych z używaniem alkoholu, umiera w Polsce kilkanaście tysięcy osób, z czego połowa przypada na zgony spowodowane bezpośrednio piciem alkoholu. Szkody zdrowotne wywołane alkoholem nie ograniczają się tylko do szkód występujących u osób uzależnionych lub pijących ryzykownie. Poza wyniszczeniem zdrowotnym i psychicznym, które dotyka osoby uzależnione, ma również wymiar społeczny, obejmując swoim zasięgiem także członków rodzin i osoby żyjące w najbliższym otoczeniu alkoholika. Należy pamiętać, że z uwagi na silne zaburzenia zachowania i nieprzewidywalność reakcji oraz destrukcyjny wzorzec postępowania osoby uzależnionej od alkoholu członkowie jej najbliższego otoczenia żyją w stanie stresu, który jest przyczyną wystąpienia stałych zaburzeń przystosowania u członków rodziny osoby uzależnionej od alkoholu. Bardzo poważne zagrożenia i szkody wynikające z powtarzającego się picia alkoholu przez młodzież, a nawet dzieci może poważnie uszkodzić ich życie i procesy rozwojowe powodując zaburzenia rozwoju emocjonalnego, zaburzając zdolność uczenia się, prowadząc do zmian osobowości, zwiększając ryzyko wypadków, zachorowań i śmierci. Najczęstszymi warunkowaniami uzależnień są zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, brak więzi z rodzicami oraz deficyty w zakresie modeli dorosłości. Uczestnictwo w subkulturze alkoholowej wiąże się z kryzysem poczucia tożsamości bądź załamaniem systemu wartości. Alkoholizm staje się ucieczką od frustracji i trudnych emocji, poszukiwaniem nowych doznań. Nowoczesna profilaktyka zaburzeń rozwoju, uzależnień i patologii społecznych wśród dzieci i młodzieży – to zespół interdyscyplinarnych działań, spełniających równoległe dwa główne cele: wzmocnienie czynników chroniących poprzez promowania zdrowia i zdrowego stylu życia, umożliwianie satysfakcjonującego życia oraz rozwijanie potencjalnych możliwości dzieci i młodzieży, eliminowanie czynników ryzyka, czyli działań zwiększających prawdopodobieństwo pojawienia się niekorzystnych psychologicznych, społecznych i zdrowotnych konsekwencji i przeciwdziałanie im.

Grupa osób pijących ryzykownie i szkodliwie powinna budzić powszechny niepokój, jednak ciągle jeszcze akceptowane są wzorce intensywnego spożywania alkoholu. Można zauważyć tendencję do lekceważenia zagrożeń oraz konsekwencji wynikających z takiego sposobu spożywania alkoholu. Dopiero uzależnienie aktywizuje najbliższe otoczenie osoby pijącej do poszukiwania rozwiązań. W populacji pijących ryzykownie i szkodliwie są także kobiety w różnym wieku i o różnym statusie społecznym, które spożywają alkohol tzw. „weekendowo”. Osobnym problemem jest picie nawet niewielkich ilości alkoholu przez kobiety w ciąży, ponieważ nawet niewielka dawka alkoholu może negatywnie wpłynąć na

rozwijający się płód. Skutkiem używania alkoholu przez kobiety w ciąży może być powstanie szeregu wad wrodzonych, a co za tym idzie zmian rozwojowych u nowonarodzonych dzieci.

Według Światowej Organizacji Zdrowia, alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Większe ryzyko niesie za sobą palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze. Ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu. Alkohol działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy oraz wpływa na osłabienie systemu odpornościowego organizmu. Skutkiem tego jest m.in. zwiększone ryzyko występowania pewnych odmian raka, zwłaszcza przełyku, wątroby, części nosowej gardła, krtani i tchawicy oraz raka sutka u kobiet.

Mając na uwadze to negatywne zjawisko, państwa europejskie podejmują szereg działań mających na celu ograniczenie spożycia napojów alkoholowych, a tym samym zmniejszenie problemów wynikających z jego nadużywania. Dlatego są tworzone programy rozwiązywania problemów alkoholowych na różnych poziomach, w tym na poziomie lokalnym.

Programy diagnozują obszary problemowe, określają cele, oraz precyzują zadania związane z profilaktyką na trzech poziomach: uniwersalnym, selektywnym oraz wskazującym, rozwiązywaniem problemów wynikających ze spożywania napojów alkoholowych.

Budowanie spójnej i długofalowej strategii przeciwdziałania problemom uzależnień w Gminie Swarzędz opiera się na systemowości i konsekwentnym wdrażaniu działań profilaktycznych i terapeutycznych we współpracy z różnymi środowiskami prowadzącymi działania w tym zakresie. Działania te odzwierciedla niniejszy Program, który w sposób kompleksowy podejmuje problemy z obszaru uzależnień od napojów alkoholowych i środków psychoaktywnych oraz przemocy związanej z uzależnieniem.

W procesie wdrażania profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych GPPiRPA oparty jest na wytycznych zawartych w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru dotyczącego zaburzeń życia rodzinnego w rodzinach z problemem alkoholowym

Podstawę prawną rozwiązywania problemów alkoholowych w Polsce stanowi ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U.z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.). Wymieniony akt prawny stanowi, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy.

Warto podkreślić, że ustawodawca powierzył gminom nie tylko konkretne kompetencje i zadania w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, ale wskazuje też źródło ich finansowania.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 zawiera między innymi takie zadania jak:

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu oraz współuzależnionych,
- Kontynuowanie działalności edukacyjnej oraz poszukiwanie i wprowadzanie nowych metod pomocy psychologicznej,
- Kontynuowanie systemu pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, ze szczególnym zwróceniem uwagi na przemoc w rodzinie,
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego osób z problemem alkoholowym poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej,
- Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy i promocji napojów alkoholowych, zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Kluczowym aktem prawnym, na podstawie którego prowadzi się realizację działań na szczeblu lokalnym jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program ten jest uchwalany corocznie przez Radę Miejską.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 zawiera zadania, które będą realizowane z uwzględnieniem aktualnych potrzeb lokalnych oraz wykorzystaniem istniejących zasobów służących rozwiązywaniu problemów wynikających z uzależnień. Gminny Program jest zgodny z rekomendacjami do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, które corocznie wydaje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Rozwiązywanie problemów uzależnień wymaga podejścia interdyscyplinarnego, a wszelkie podejmowane działania muszą mieć długofalowy charakter, dlatego Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 jest zbliżony w swej treści i formie do tych z lat ubiegłych.

1. Diagnoza zasobów i problemów w gminie Swarzędz

Diagnoza powstała w oparciu o dane pozyskane od wymienionych poniżej podmiotów:

- Komisariatu Policji w Swarzędzu,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Referatu Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta i Gminy Swarzędz,
- Ośrodka Pomocy Społecznej - Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej.

2.1. Charakterystyka gminy Swarzędz

W 2015 roku gminę Swarzędz zamieszkiwało 46 617 mieszkańców. Struktura demograficzna gminy przedstawiała się następująco:

- kobiety stanowiły grupę 24 225 osób, mężczyźni 22 392 osób,
- mieszkańcy miasta stanowili grupę 30 125 osób, mieszkańcy wsi 16 492 osób,
- dzieci i młodzież w wieku do 17 roku życia stanowili grupę 10 052 osób, w tym 5 170 mężczyzn i 4 882 kobiet,
- ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła grupę 10 052 osób, w wieku produkcyjnym – 29 321 osób, zaś w wieku poprodukcyjnym – 7 244 osób. (stan na dzień: 17.XI.2015 r.)¹.

W 2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu było zarejestrowanych 596 osób bezrobotnych, będących mieszkańcami gminy Swarzędz. W grupie osób bezrobotnych było:

- 345 kobiet,
- 53 osób w wieku do 25 roku życia,
- 176 osób powyżej 50 roku życia,
- 214 osób długotrwale bezrobotnych,
- 35 osób niepełnosprawnych.
- 135 osób pobierających zasiłki dla bezrobotnych (stan na dzień: 30.XI.2015 r.)².

¹ dane z Referatu Spraw Obywatelskich UMIG Swarzędz

² dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu - <http://www.pup.poznan.pl/art/id/4655>

W roku 2015 r. z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej korzystały:

- 176 rodziny dotknięte ubóstwem,
- 65 rodzin wielodzietnych,
- 51 rodzin z problemem alkoholowym
- 83 rodziny niepełnosprawnych,
- 197 rodziny dotknięte niepełnosprawnością,
- 32 osób bezdomnych
- 7 rodzin dotkniętych problemem uzależnienia od narkotyków.

(Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej, stan na 20.XI.2015 r.)

2.1. Rynek napojów alkoholowych w gminie Swarzędz

Zgodnie z Uchwałą Nr XXXVI/224/2009 w sprawie: określenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) i zasad usytuowania miejsc sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Swarzędz (Dz.Urzed. Woj.Wlkp. Nr 100 poz. 1527 z dn.18.05.2009r.) limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych wynosi 150 dla punktów sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 50 punktów sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) do spożycia w miejscu sprzedaży.

W 2015 roku w gminie Swarzędz wydano ogółem 168 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w tym na sprzedaż z napojami alkoholowymi przeznaczonymi do spożycia poza miejscem 112 a w miejscu 18. Na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypada w gminie Swarzędz 277 mieszkańców. Dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Swarzędz obrazują poniższe tabele.

Tab. 1. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Swarzędz (stan na dzień: 23.11.2015 r.)

Z napojami przeznaczonymi do spożycia								
	poza miejscem sprzedaży				w miejscu sprzedaży			
Ogółem	Razem	wg zawartości alkoholu			Razem	wg zawartości alkoholu		
		do 4,5%	do 18%	pow.18%		do 4,5%	do 18%	pow.18%
168	129	118	112	108	39	38	18	15

Tab.2. Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Swarzędz (stan na dzień: 23.11.2015 r.)

Rok	Liczba mieszkańców na jeden punkt sprzedaży ogółem	Liczba mieszkańców na jeden punkt sprzedaży o zawartości alkoholu pow. 18%
Stan na 23.11.2015 r.	277	431

2.3. Rozmiary problemów alkoholowych w gminie Swarzędz

Dostępna statystyka dotycząca spożycia alkoholu, wzorów konsumpcji oraz działań podejmowanych na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym nie jest kompletna i nie pozwala na precyzyjne określenie liczby osób i rodzin dotkniętych alkoholizmem.

Poszczególne usługi i świadczenia udzielane przez różne podmioty nie dają rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska i faktycznych barierach oraz ograniczeniach w dostępności do poszczególnych usług, świadczeń, programów terapeutycznych i programów redukcji szkód, a sumowanie osób i oferowanych pojedynczo świadczeń na podstawie informacji od poszczególnych wykonawców nie daje pewności, że beneficjenci tych zadań nie są wykazywani wielokrotnie.

Gmina Swarzędz liczy 46 617 mieszkańców (stan na dzień 20.11.2015 r.) szacować można, że w naszym mieście żyje około 932 osób uzależnionych od alkoholu oraz 2330–3263 osób pijących szkodliwie i ryzykownie. Wokół nich żyją dorośli członkowie rodzin (małżonkowie, rodzeństwo, rodzice, dziadkowie), czyli dalsze 3728 mieszkańców i dzieci żyjących w otoczeniu osoby uzależnionej od alkoholu. Zmiany w funkcjonowaniu jednego członka rodziny mają wpływ na wszystkich pozostałych, wywołując u nich zaburzenia zdrowotne i emocjonalne występujące z różnym nasileniem, nazywane współuzależnieniem. Współuzależnienie nie jest chorobą – to efekt przystosowania się do sytuacji problemowej. Osoba współuzależniona koncentruje się na szukaniu sposobu ograniczenia picia partnera i nieświadomie przejmuje odpowiedzialność i kontrolę za jego funkcjonowanie. Istotne z punktu widzenia trwałości i jakości życia rodziny z problemem alkoholowym jest objęcie pomocą terapeutyczną całej rodziny, gdyż w rodzinach, gdzie występuje problem z alkoholem żyje około 1 800 dzieci. Dzieci te żyją w stanie chronicznego napięcia i stresu, co związane

jest z niezaspokajaniem przez rodziców ich podstawowych potrzeb. Doświadczają one wielu traumatycznych sytuacji związanych z chaosem i awanturami w domu, a także niewypełnieniem ról rodzicielskich przez uzależnionych, bądź współuzależnionych rodziców. W związku z brakiem poczucia oparcia ze strony dorosłych, dzieci żyją w poczuciu braku bezpieczeństwa emocjonalnego i fizycznego, co powoduje określone zaburzenia emocjonalne i psychiczne. Dzieci rodziców z problemem alkoholowym są słabsze fizycznie i częściej chorują oraz są ofiarami przemocy ze strony najbliższych członków rodziny bądź ich otoczenia. Dzieci uczą się niesprawiedliwości i agresji, co w przyszłości skłania do zachowań ryzykownych, przemocy, kradzieży oraz sięgania po alkohol, narkotyki i papierosy. Udzielanie pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym jest więc jednym z priorytetowych zadań, które podejmowane są w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016. Poniżej zamieszczono tabelę obrazującą te dane.

Tab. 3. Dane szacunkowe na temat populacji osób, u których wystąpiły różne kategorie problemów alkoholowych - opracowane na podstawie danych PARPA.

		Polska (ok. 38,6 mln mieszkańców)	Gmina Swarzędz (ok. 46,6 tys. mieszkańców)
Osoby uzależnione od alkoholu	ok. 2% populacji	ok.800 tys.	ok.932 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok.1,5 mln	ok.1864 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok.1,5 mln	ok. 1864 osób
Osoby pijące szkodliwie	5 – 7% populacji	ok.2- 2,2,5 mln	ok.2330– 3263 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych i 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 2236 osób: dorosłych i dzieci

Według statystycznych danych PARPA (Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), dotyczących ilości i struktury spożytego alkoholu na przestrzeni lat 1993-2009, wzrosła w Polsce średnia ilość spożywanego alkoholu. Jest to podstawowa i najbardziej ogólna tendencja, jaką można zaobserwować na podstawie zgromadzonego przez PARPA materiału empirycznego, odnoszącego się bezpośrednio do lat 1993-2009. W 1993 r. wartość ta wynosiła średnio 6,5 litra na mieszkańca, zaś w roku 2009 – 9,1 litra. Warto

nadmienić, iż ilość spożywanego alkoholu uległa jednak minimalnemu zmniejszeniu w porównaniu z rokiem 2008, kiedy to średnia przypadająca na mieszkańca oscylowała wokół 9,6 litra i była najwyższa w perspektywie analizowanego szesnastolecia. Jak wynika z tych samych danych PARPA, najmniej alkoholu spożywano w Polsce w roku 1995 (6,5 litra na mieszkańca). Obecnie niestety spożycie alkoholu wzrosło. Z badań Instytutu Psychiatrii Neurologii wynika, że 2,4 mln dorosłych Polaków nadużywa alkoholu (stanowią oni 11,9% populacji w wieku 18-64 lata, a ok 600 tys. to osoby uzależnione. Widać więc, że poza gronem uzależnionych dużym problemem jest liczna grupa Polaków pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Dane z 2014 roku pokazują, że średnie spożycie czystego alkoholu na jednego mieszkańca Polski (w tym dzieci i osoby starsze) wyniosło 9,4 litra rocznie. Niemal połowę alkoholu wypijanego przez Polaków (46,1%) spożywają osoby pijące najczęściej, czyli powyżej 12 litrów czystego stuprocentowego alkoholu. Osoby te stanowią 7,3% wszystkich konsumentów napojów alkoholowych i to ta grupa jest najbardziej narażona na szkody zdrowotne i społeczne. Prognozy WHO mówią, że z uwagi na dużą dostępność alkoholu w Polsce jesteśmy jednym z pięciu państw w Europie, w których spożycie będzie rosło. To bardzo niepokojąca prognoza. Obecnie średnio w Polsce na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypada średnio 273 osoby, aby ograniczyć dostępność powinno być ich od 1 tysiąca do 1,6 tys osób przypadających na punkt sprzedaży. Zdecydowanie najbardziej popularnym napojem alkoholowym jest piwo. Świadczą o tym zarówno dane pochodzące ze struktury konsumpcji w przeliczeniu na 100% alkoholu (średnia to 5 litrów), jak konsumpcji ogółem na jednego mieszkańca (średnia to 91,2 litra na jednego mieszkańca). Od roku 1993 do 2009 odnotowano w tym aspekcie wzrost o średnio 58 litrów na jednego mieszkańca. Zauważyć można natomiast relatywnie wyraźny spadek spożycia wina i miodów pitnych (średnio- 5 litrów spożywanych na jednego mieszkańca w porównaniu z rokiem 2000).

Dane PARPA, odnośnie systematycznego wzrostu konsumpcji czystego alkoholu w Polsce, potwierdzają informacje GUS, na które powołują się autorzy raportu „Wzory konsumpcji alkoholu w Polsce 2008”. Raport ten wyznacza podstawowe wzorce i najczęstsze schematy spożywania alkoholu w Polsce. W odniesieniu do procentowych danych zawartych w tym zestawieniu, najczęstszym wzorem spożywania alkoholu jest spożywanie trzech rodzajów napojów alkoholowych: piwa, wina i wódki (34%). Ponadto w świetle danych zgromadzonych w raporcie, konsumpcja alkoholu w Polsce odbywa się najczęściej w weekendy (65%), zaś preferowanym miejscem picia alkoholu jest mieszkanie prywatne (61% pijących piwo, 70% wódkę i 80% wino). Alkohol spożywany jest najczęściej w gronie

rodziny bądź znajomych, co pociąga za sobą wniosek, iż spożywanie alkoholu jest aktywnością towarzyską i ma zbiorowy charakter. W perspektywie zaprezentowanych danych okazuje się, że największe spożycie alkoholu występuje wśród kobiet niezamężnych między 18 a 39 rokiem życia, legitymujących się wyższym wykształceniem, uczących się bądź zatrudnionych jako pracownice umysłowe bez wyższego wykształcenia, mieszkających w miastach powyżej 50 tys. mieszkańców, które oceniają swoją sytuację materialną jako dobrą. Struktura ta nie jest jednak do końca jednolita bowiem w skład tak określonej grupy wchodzi również gospodynie domowe, ale jednocześnie kobiety o laickich poglądach. Mężczyźni pod tym względem stanowią bardziej homogeniczną grupę. Większe spożycie alkoholu twórcy raportu „Wzory konsumpcji alkoholu w Polsce 2008” zanotowali wśród mężczyzn między 30 a 49 rokiem życia, najczęściej rozwiedzionych, posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe, zajmujących szeregowie stanowiska albo będących robotnikami niewykwalifikowanymi bądź też wśród bezrobotnych. Przy czym są to najczęściej mieszkańcy miast liczących od 50 do 500 tys. mieszkańców, o subiektywnie gorszej sytuacji materialnej. Zbieżność z charakterystyką kobiet występuje na poziomie deklaracji dotyczących stosunku do wiary (religii) i uczestniczenia w praktykach religijnych. Tak nakreślony portret kobiet i mężczyzn najczęściej spożywających alkohol różnicuje profil społeczny osób mieszczących się w tzw. grupie ryzyka. Raport ten przedstawia poglądy respondentów dotyczące kwestii spożywania alkoholu przez młodzież. W świetle danych zgromadzonych w raporcie zauważyć można, że liberalizuje się pogląd na rozpoczęcie spożywania alkoholu przed 18 rokiem życia. Oznacza to, że wzrósł odsetek osób dopuszczających możliwość inicjacji alkoholowej przed osiągnięciem przez młodzież pełnoletniości (wzrost o 6%). W oczach dorosłych respondentów nieco częściej w przypadku chłopców aniżeli dziewczynek dopuszcza się możliwość wczesnej inicjacji alkoholowej. Z liberalizacją dopuszczalnego wieku inicjacji alkoholowej idzie w parze konserwatyzm w zakresie zaostrzania przepisów prawnych, ograniczających dostęp ludzi młodych do alkoholu, tytoniu czy narkotyków. Zdecydowana większość badanych z aprobatą odnosi się do zwiększenia restrykcji prawnych uniemożliwiających młodzieży kupno alkoholu. Paradoksalnie jednak 6% badanych przyznało się do częstowania nieletnich alkoholem. Według danych z raportu, częstowano nim najczęściej ludzi młodych spoza rodziny. Czynnikiem wzmacniającym wymowę powyższej sprzeczności jest stosunek respondentów do reklam alkoholu. Blisko trzy czwarte badanych zaznacza, że reklama alkoholu ma negatywny wpływ na młodzież i w konsekwencji powoduje zwiększenie konsumpcji alkoholu w tym środowisku. Z danych z 2008 r. wynika ponadto, iż przeważająca większość badanych

przekonana jest, że reklama alkoholu przyczynia się do wzrostu spożycia tej substancji w całym społeczeństwie (74%).

Alkohol pije 85,5% dorosłych Polaków - wynika z badań nt. spożycia alkoholu w Polsce, zrealizowanych przez TNS OBOP w 2012 roku. Konsumentów alkoholu jest więcej mężczyzn niż kobiet. Do spożywania trunków przyznało się 91% badanych mężczyzn, gdy 19% kobiet deklaroowało, że są abstynentkami. Według badań najczęściej Polaków spożywających alkohol jest w grupie osób w wieku 18-24 lata (98%) oraz wśród mieszkańców największych miast (89%). Przeprowadzone badanie burzy stereotypowe myślenie o stosunku Polaków do alkoholu. Jak się okazuje, abstynenci nie są wcale wyjątkami w naszym kraju i stanowią aż 14,5% dorosłych Polaków. Ponadto, największą grupę pijących znajdziemy nie we wsiach czy małych miasteczkach, jak się często błędnie zakłada, ale w największych miastach, wręcz im większe miasto, tym większy procent mieszkańców spożywa alkohol.

Z badań zrealizowanych przez TNS OBOP w I kwartale 2012 r. wynika, że najmniej abstynentów, bo 2% jest wśród młodych ludzi w wieku 18-24 lata. Ta tendencja systematycznie zwiększa się ze wzrostem wieku, tym samym w gronie starszych ludzi jest najwięcej osób niepijących alkoholu – 18% w grupie 50-59 lat oraz 26% wśród osób po 60 roku życia. Spożywający alkohol stanowią 89% osób z wyższym wykształceniem, 90% osób z zasadniczym i średnim, natomiast 98% z wykształceniem podstawowym. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, to najmniej konsumentów alkoholu jest na wsi i w miastach do 100 tys. mieszkańców – 85%. Z kolei w miejscowościach od 100-500 tys. mieszkańców spożywający alkohol stanowią 86%, a w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców - 89%.

Ciekawe jest, że 75 % Polaków uważa, że pije mniej alkoholu niż inni, z kolei tylko 3 % jest zdania, że spożywa więcej alkoholu od innych osób. Według przeprowadzonych badań ryzykowna konsumpcja alkoholu, która według norm WHO oznacza więcej niż 16 standardowych jednostek alkoholu spożytych w tygodniu przez kobietę i 21 przez mężczyzn, dotyczy 13% mężczyzn i zaledwie 1% kobiet w Polsce. Warto dodać, że jedna standardowa jednostka alkoholu równa się 10 g czystego alkoholu etylowego, czyli odpowiednik małego piwa, lampki wina czy małego kieliszka wódki.

Osoby, które piły alkohol w tygodniu poprzedzającym realizację wywiadu przez TNS OBOP, stanowiły 35,5% badanych. Najczęściej konsumowały alkohol w domu (70%), u znajomych (25%), natomiast rzadziej już w pubie (9%), restauracji (5%) bądź klubie, dyskotecie (4%) czy na świeżym powietrzu (4%). Osoby te spożywały alkohol najczęściej dla relaksu, odstresowania się (68%), były zachęcane przez znajomych, przyjaciół (18%), a także

z okazji urodzin (10%), imienin (6%). Przeważnie konsumpcja alkoholu odbywała się w towarzystwie np. znajomych, przyjaciół (52%), małżonków bądź partnerów (29%) czy też innych członków rodziny (26%), ale co czwarta osoba przyznała się, że piła sama. Przeprowadzone badania pozwalają zobrazować aktualne tendencje spożywanie alkoholu wśród Polaków chociażby ze względu na wiek, płeć, wykształcenie czy miejsce zamieszkania. Ponadto mamy możliwość poznać lepiej okoliczności, częstotliwość i najpopularniejsze miejsca konsumpcji alkoholu. Pozyskane w badaniu dane są bardzo przydatne w kwestii diagnozowania problemów i planowania działań oraz grup odbiorców tych działań.

Alkohol stanowi przyczynę negatywnych zjawisk, do których zaliczyć należy wykroczenia, wypadkowość oraz czyny karalne. Z danych Biura Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji wynika, że w 2014 roku nietrzeźwi użytkownicy dróg (kierujący, piesi, pasażerowie) uczestniczyli w 3 522 wypadkach drogowych (10,1% ogółu wypadków), śmierć w nich poniosło 470 osób (14,7% ogółu zabitych), a 4 046 osób odniosło obrażenia (9,5% ogółu rannych). W liczbie 3 522 uczestników kierujący to 2 193, piesi 1 159 i pasażerowie 170. W porównaniu z rokiem ubiegłym jest to mniej wypadków o 506 (-12,6%), mniej zabitych o 53 osoby (-10,1%) i mniej osób rannych o 691 (-14,6%). W województwie wielkopolskim ogółem wypadków drogowych z udziałem nietrzeźwych uczestników ruchu było 173 czyli 4,9 % w skali kraju. W wypadkach zginęło 29 osób co w skali kraju daje 6,6% a rannych zostało 189 osób co daje 4,7%. Nietrzeźwi najczęściej uczestniczyli w zdarzeniach drogowych w ostatnich dniach tygodnia: soboty (20,4%) i niedziele (20%). Niewątpliwie wpływ na to ma fakt, że koniec tygodnia, dni wolne od pracy, sprzyjają spotkaniom towarzyskim i imprezom, podczas których spożywany jest alkohol. Generalnie bowiem, w te dni zwiększa się liczba uczestników ruchu pod wpływem alkoholu. W trakcie doby kulminacyjny jest przedział pomiędzy 16.00 a 23.00. W 2014 roku w godzinach tych nietrzeźwi uczestniczyli w 2 115 wypadkach, co stanowi 52,5% wszystkich wypadków z ich udziałem. Zginęło w nich 297 osób (56,8%), a rannych zostało 2 336 osób (49,3%). Rozkład godzinowy wypadków z udziałem nietrzeźwych pokrywa się z ogólną tendencją ich występowania. W godzinach gdy wystąpiła kulminacja, w co siódmym wypadku ginął człowiek. W 2014 roku nietrzeźwi uczestnicy ruchu spowodowali 2 579 wypadków (7,4% ogółu), w których zginęły 363 osoby (11,3%), a rannych zostało 2 971 osób (7,0%). Najliczniejszą grupę nietrzeźwych sprawców wypadków stanowili kierujący pojazdami. Byli oni sprawcami 1 838 wypadków, w których zginęło 256 osób, a rannych zostało 2 313 osób. W odniesieniu do ogólnej liczby wypadków spowodowanych przez kierujących, nietrzeźwi

stanowili 6,4%. W porównaniu do 2013 roku nastąpił spadek liczby wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących o 327 (-15,1%), osób zabitych o 32 (-11,1%) i osób rannych o 478 (-17,1%). W grupie nietrzeźwych kierujących największe zagrożenie bezpieczeństwa stanowili kierowcy samochodami osobowymi, którzy spowodowali 1 311 wypadki (71,3% wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących). Wskaźnik ten jest niższy niż w roku ubiegłym. W wypadkach zawinionych przez nietrzeźwych kierujących samochodami osobowymi zginęło 214 osób, tj. 83,6% śmiertelnych ofiar zdarzeń spowodowanych przez nietrzeźwych kierujących (2013 rok – 82,3%), a rannych w tych wypadkach zostało 1 759 osób, tj. 76% (2013 rok – 79,5%). Następną grupą nietrzeźwych użytkowników stwarzającą zagrożenie byli rowerzyści. Spowodowali oni 212 wypadków (11,5%), w których zginęło 20 osób (7,8%), a 201 zostało rannych (8,7%). Najwięcej wypadków nietrzeźwi kierowcy spowodowali na skutek niedostosowania prędkości do warunków ruchu, nie udzielenia pierwszeństwa przejazdu oraz jazdy niewłaściwą stroną drogi i było to 1100. Najwięcej wypadków nietrzeźwi kierowcy powodowali w miesiącach letnich, szczególnie w lipcu (11,4%) i w sierpniu (10,9%). Jest to spowodowane tym, że jest to okres urlopowy, jest większa swoboda, odbywa się więcej imprez towarzyskich jak również plenerowych. Piesi, będący pod działaniem alkoholu spowodowali 701 wypadków, w ich wyniku śmierć poniosły 102 osoby, a 607 zostało rannych. W porównaniu do roku 2013 nastąpił spadek liczby wypadków spowodowanych przez tę grupę uczestników ruchu o 75 (-9,7%). Co czwarty pieszy – sprawca wypadku był pod wpływem alkoholu (na poziomie roku ubiegłego). Liczba zdarzeń, do powstania których przyczynili się nietrzeźwi piesi systematycznie spadała do 2010 (2005 i 2006 – 3,2%, 2007 – 3%, 2008 – 2,7%, 2009 i 2010 – 2,4%), w roku 2011 wzrosła i stanowiła 2,8% wszystkich wypadków, w roku 2012 spadła do 2,7% , w 2013 r. do 2,3%, w 2014 r. było to 2%.

Główne przyczyny wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych pieszych to:

- nieostrożne wejście na jezdnię przed jadącym pojazdem – 404 wypadki, (tj. 57,6% wszystkich zdarzeń spowodowanych przez nietrzeźwych pieszych),
- przekraczanie jezdni w miejscu niedozwolonym – 82 wypadki (11,7%),
- stanie, leżenie na jezdni – 74 wypadki (10,6%).³

Niestety zdecydowana większość piętnastolatków ma za sobą inicjację alkoholową. Co szóste dziecko po raz pierwszy spróbowało alkoholu w wieku zaledwie 11 lat lub wcześniej. Spożywanie alkoholu jest najbardziej rozpowszechnionym zachowaniem

³ Dane z raportu „Wypadki drogowe w Polsce w 2014 roku”, Zespół Profilaktyki Biura Ruchu Drogowego KGP.

ryzykownym wśród nastolatków. Mimo, że polskie prawo zabrania sprzedawania alkoholu nieletnim, zaledwie 10-15% z nich spotyka się z odmową w przypadku próby jego zakupu. Potwierdzają to wyniki badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankiетowych w Szkołach na Temat Używania Alkoholu i Narkotyków), które przeprowadzone zostały wśród nastolatków w 2011 roku wskazując, iż napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej w Polsce, zaś kontakt z alkoholem ma za sobą aż 87,3% osób w wieku 15-16 lat oraz 95,2% osób w wieku 17-18 lat. Ponadto spożywanie alkoholu indukuje inne ryzykowne zachowania.

Konsumpcja alkoholu przez polską młodzież kształtuje się na średnim poziomie w porównaniu z resztą Europy. Według badań ESPAD z 2011 roku około 57% nastolatków przyznaje się do regularnego spożywania alkoholu, ok. 21% 15-latków upiło się w ciągu 30 dni poprzedzających badanie, a tylko 11% osób w wieku 15-17 lat to abstynenci. Obserwuje się wzrost przyzwolenia dorosłych na spożywanie alkoholu przez nieletnich.

Używanie substancji psychoaktywnych, a zwłaszcza alkoholu powszechnie uważa się za czynnik ryzyka odgrywający decydującą rolę w występowaniu przemocy w rodzinie. Badania w tym obszarze wykazują, że mężczyźni stosujący przemoc wobec swoich partnerek częściej nadużywają alkoholu niż mężczyźni nieprzejawiający agresji. Należy jednak zauważyć, że nie mówimy tu o bezpośrednim związku przyczynowo-skutkowym (choć wielu kobietom wydaje się, że jeżeli partner przestanie pić to przestanie też zachowywać się agresywnie), ale raczej o współwystępowaniu i towarzyszeniu. Statystyki policyjne podają, że 65% sprawców przemocy w momencie interwencji znajdowało się pod wpływem alkoholu. Nie oznacza to automatycznie, że są to osoby uzależnione od alkoholu, bowiem wiadomo, że już sam alkohol ze względu na swoje psychoaktywne działanie wpływa na skłonność do zachowań agresywnych również u osób nieuzależnionych od niego. Wśród modeli wyjaśniających zależność między alkoholem a agresją na uwagę zasługuje hipoteza rozhamowania, zgodnie z którą alkohol poprzez swoje oddziaływanie bezpośrednio na mózg osłabia mechanizmy samokontroli agresji. Druga hipoteza – zaburzeń procesów uwagi – kładzie nacisk na zaburzenia poznawcze u osób znajdujących się pod wpływem alkoholu. Przejawiają się one m.in. błędną oceną sytuacji (zachowanie innych może zostać zinterpretowane jako wrogie lub zagrażające) i w związku z tym nieadekwatną reakcją emocjonalną. Alkohol ogranicza także zdolność do znajdowania rozwiązań bez uciekania się do przemocy i upośledza możliwość oceny konsekwencji podjętych działań. Sprzyja także usprawiedliwianiu przemocy i to zarówno przez samych sprawców („gdybym był trzeźwy nigdy bym cię nie uderzył”), jak i ofiary i świadków („gdyby nie był pod wpływem alkoholu, to by się tak nie zachował”).

Swoje wysiłki koncentrują wtedy tylko i wyłącznie na zmotywowaniu czy wręcz zmuszeniu partnera (np. poprzez uruchomienie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego) do zaprzestania picia, bo w tym upatrują główną przyczynę stosowania przemocy. Tymczasem samo wyeliminowanie alkoholu połączone nawet z ukończeniem terapii odwykowej, nie gwarantuje zmiany zachowań, ponieważ za przemoc w rodzinie odpowiadają wciąż nie do końca poznane czynniki biologiczne, społeczne, psychologiczne i kulturowe. Poza tym, w danym incydencie przemocy może wystąpić określona ich konstelacja, dlatego poszukiwanie przyczyny tylko w jednym czynniku może okazać się zawodne i mylące. Oszacowaniu zjawiska przemocy w rodzinie służą dane dotyczące realizacji procedury interwencji „Niebieskiej Karty”. W 2015 roku policjanci Komisariatu Policji w Swarzędzu przeprowadzili 45 interwencje dotyczących przemocy domowej, co stanowiło 18% interwencji domowych. Do 26.11.2015 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 82 „Niebieskich Kart”, z czego 36 związane były z występowaniem problemu alkoholowego w rodzinie, co procentowo pokazuje, iż w 2015 roku 43,9% Niebieskich Kart miało związek z występowaniem problemów alkoholowych. W porównaniu z rokiem 2014 odnotowano spadek o 7,6%. Zestawienie to pokazuje jednak, że nadal bardzo często w rodzinach, gdzie wstępuje problem alkoholowy pojawia się również przemoc lub domniemani sprawcy przemocy są w momencie interwencji domowej pod wpływem alkoholu..

Tab. 4. Dane na temat interwencji domowych podejmowanych na terenie gminy Swarzędz w latach 2012 – 2015.

Wyszczególnienie	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
interwencje ogółem	2139	3098	3338	3290
w tym; interwencje domowe	348	48	233	231
w tym; dotyczące przemocy domowej (Niebieskie Karty)	37	75	43	45

Statystyki Komisariatu Policji w Swarzędzu pokazują, iż w 2015 roku do Izb Wyrzeźwień doprowadzono 170 osób nietrzeźwych, do miejsca zamieszkania odwieziono 26 osób, do placówek służby zdrowia 12 osób. W porównaniu do roku 2013 i 2014 można zaobserwować spadek liczby osób nietrzeźwych odwiezionych do różnych miejsc. Niestety

wzrosła liczba osób kierujących pojazdami mechanicznymi będących pod wpływem alkoholu.

Tab. 5. Dane na temat naruszenia prawa na terenie gminy Swarzędz przez osoby będące pod wpływem alkoholu w latach 2012 – 2015.

wyszczególnienie	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
osoby nietrzeźwe odwiezione do Izby Wyrzeźwień	317	271	205	170
osoby nietrzeźwe odwiezione do miejsca zamieszkania	1104	40	48	26
osoby nietrzeźwe odwiezione do placówek służby zdrowia	59	29	10	12
osoby nietrzeźwe odwiezione do innych jednostek policji	83	78	35	42
nietrzeźwi kierujący sprawcy wykroczeń od 0,2 do 0,5 promila	43	40	-	
nietrzeźwi kierujący pojazdami mechanicznymi	60	61	37	55
nietrzeźwi kierujący innymi pojazdami	121	130	-	-
osoby nietrzeźwe kierujące w ruchu kolejowym	0	0	-	-
usiłowanie zabójstwa przez osoby nietrzeźwe	0	0	-	-
udział w bójce lub pobiciu przez osoby nietrzeźwe	1	0	-	-
kradzież cudzej rzeczy przez osoby nietrzeźwe	9	8	-	-
kradzież z włamaniem przez osoby nietrzeźwe	5	8	-	-
rozbój, kradzież i wymuszenie rozbójnicze przez osoby nietrzeźwe	1	2	-	-
uszkodzenie mienia przez osoby nietrzeźwe	8	7	-	-
osoby ujawnione zatrzymane pod wpływem alkoholu	0	0	-	-

W 2015 r. policjanci Komisariatu Policji w Swarzędzu podjęli 161 interwencji w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych. Te dane pokazują spadek interwencji.

Tab. 6. Dane na temat interwencji podjętych przez policję w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych w latach 2012 – 2015.

Wyszczególnienie	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Wykroczenia z art. 43 ¹ .1	286	174	251	161

2.4. Ocena sytuacji związanej z używaniem substancji psychoaktywnych w gminie Swarzędz

Sytuacja, w której picie alkoholu staje się przyczyną problemów zdrowotnych czy społecznych, skłania najczęściej do myślenia, że mamy do czynienia z uzależnieniem. Spożywanie napojów alkoholowych zawsze niesie ze sobą pewne ryzyko.

Wobec wielu osobistych i społecznych negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu powstaje pytanie, dlaczego ludzie w ogóle piją napoje alkoholowe. Pytanie o powody rodzi zawsze mniej lub bardziej wiarygodne racjonalizacje. Picie dla smaku, towarzystwa, tradycji, zdrowia – to tylko niektóre z nich. Prawda jest taka, że większość dorosłych ludzi wie, że alkohol jest toksyną, a mimo to go spożywa. Zatem alkohol jest dla konsumentów na tyle atrakcyjny, że sięgają po niego, mimo świadomości ryzyka, jakie pociąga za sobą picie. Wyjątkowy smak alkoholu, presja towarzystwa czy utrwalone obyczaje, nie są najważniejsze przy podejmowaniu indywidualnych decyzji dotyczących spożywania napojów alkoholowych.

W przypadku młodzieży alkohol pozwala na:

- zaspokojenie najważniejszych potrzeb psychologicznych (miłości, akceptacji, uznania, bezpieczeństwa, bliskości, przynależności),
- realizację ważnych celów rozwojowych (określenia własnej tożsamości, uzyskania niezależności od dorosłych)
- radzenie sobie z przeżywanymi trudnościami życiowymi (redukcja lęku i frustracji)

Subiektywna użyteczność alkoholu dla konsumentów wzrasta wraz ze zwiększaniem się ich zaangażowania w picie. Paradoksalnie, dla osób uzależnionych, które doświadczają ogromnych szkód zdrowotnych i społecznych z powodu picia – funkcjonalność alkoholu jest największa. Na ilość i częstotliwość picia mogą mieć wpływ czynniki społeczne. Zwiększonej konsumpcji sprzyjają: dostępność fizyczna alkoholu (łatwość nabycia), dostępność ekonomiczna (niska cena alkoholu w stosunku do dochodów), nadmiernie przyzwalające normy picia, tolerancja nietrzeźwości, tolerancja niepożądanych poalkoholowych zachowań,

spożywanie alkoholu w towarzystwie ludzi nadużywających alkoholu, a także poza kręgiem rodziny i bliskich przyjaciół. Perspektywa abstynencji nie znajduje poparcia ani u osób pijących umiarkowanie, a tym bardziej u osób nadużywających alkoholu. Badania jakościowe prowadzone przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) ujawniły, że w zdecydowanej większości przypadków alkohol budził u osób biorących udział w badaniu skojarzenia pozytywne. Przywoływał na myśl: dobrą zabawę, przyjemność, luz, odprężenie, spotkanie towarzyskie. Znacznie rzadziej, bo zaledwie u co czwartego uczestnika badania, alkohol wywoływał asocjacje negatywne: pijaństwo, kac, ból głowy, a także: alkoholizm, awantury, agresja, wypadki, kłopoty rodzinne. Dla większości badanych (również osób mniej pijących) wizja braku alkoholu w sprzedaży jawiła się jako zubażająca ich życie. Perspektywa braku dostępu do alkoholu skłaniała częściej do myślenia o samodzielnym produkowaniu alkoholu lub szukaniu jego zamienników (innych substancji psychoaktywnych), niż do gotowości zaakceptowania życia w abstynencji.

Gmina Swarzędz nie wyróżnia się pod względem nasilenia problemów alkoholowych spośród innych gmin w naszym kraju. Dla właściwego ukierunkowania podejmowanych działań profilaktycznych konieczne jest przedstawienie problemów występujących w naszym mieście.

Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz wynikami polskich badań społecznych można oszacować grupę uzależnionych od alkoholu w Polsce na około 860 tys. osób (w tym około 707 tysięcy to mężczyźni i około 153 tysiące to kobiety), natomiast liczbę pijących szkodliwie i ryzykownie określa się na około 4 mln. Dane te pozwalają na statystyczne wyliczenie liczby mieszkańców, u której występują problemy związane z alkoholem.

Aby skutecznie rozwiązywać problemy alkoholowe konieczne jest podjęcie działań skierowanych nie tylko do osób uzależnionych czy pijących szkodliwie, ale również działań profilaktycznych skierowanych do całej społeczności, a w szczególności dzieci i młodzieży.

Działania profilaktyczne realizowane w ostatnich latach w gminie Swarzędz nastawione były na realizację programów wczesnej interwencji, wspieranie rozwoju osobistego młodych ludzi, promowanie zdrowego stylu życia oraz udzielenie wsparcia dzieciom i młodzieży wychowującej się w rodzinach z problemem uzależnienia czy przemocy. Podjęmowane były również działania profilaktyczne skierowane do ogółu populacji w celu uwrażliwienia społeczności lokalnej na obecnie wzrastający problem alkoholizmu.

Źródłem informacji dotyczących skali problemów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Swarzędz są dane z Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych, Ośrodka Pomocy Społecznej, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Członków ich Rodzin oraz raportu z badań przeprowadzonych w 2014 i 2015 roku w ramach Kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”- „Młodzi Polacy o zachowaniach ryzykownych”, które prowadzone było również na terenie Miasta i Gminy Swarzędz. Raport "Młodzi i substancje psychoaktywne" z 2015 roku pokazuje, że uczniowie szkół podstawowych częściej sięgali po alkohol niż po papierosa. Można to dostrzec zarówno wśród chłopców jak i dziewczynek. Warto też zauważyć, że po alkohol częściej sięgają chłopcy niż dziewczęta. Gdyby połączyć kategorie odpowiedzi wskazujące na jakiegokolwiek sięgnięcie po alkohol wskaźnik odpowiedzi twierdzących dla ogółu chłopców wynosiłby (39%), natomiast dla dziewcząt (33%). Według deklaracji wśród badanych w wieku 7 lat i mniej, częściej sięgali po alkohol chłopcy (10%) niż dziewczęta (8%). W wieku 8-10 lat po alkohol sięgnęło 8% chłopców i 6% dziewcząt, podobnie jak w wieku 11-12 lat (chłopcy i dziewczęta – 8%). Spośród badanych co ósmy chłopiec (13%) i co dziewiąta dziewczynka (11%) nie jest w stanie podać wieku, w którym po raz pierwszy zdarzyło im się spróbować alkoholu. Odnosząc się do ogólnopolskich badań wśród gimnazjalistów należy stwierdzić, że 32% chłopców, podobnie jak dziewcząt (29%) zadeklarowało całkowitą abstynencję od alkoholu. Można zatem stwierdzić, że zjawisko spożywania alkoholu w środowisku gimnazjalistów jest zjawiskiem dosyć powszechnym. Poza tym chłopcy częściej niż dziewczęta sięgnęli po alkohol jeszcze w okresie szkoły podstawowej (odpowiednio 11 lub mniej: 18%, 12%). Uczniowie szkół podstawowych zgodnie twierdzą, że pierwszym alkoholem było piwo dla 19% chłopców i 15% dziewcząt oraz szampan dla 11% chłopców i 10% dziewcząt. Pozostałe trunki to wino (chłopcy – 5%, dziewczęta – 3%), drink (chłopcy – 3%, dziewczęta – 2%) oraz wódka, którą z kolei częściej pili chłopcy (4%) niż dziewczęta (2%). Co dwunasty-szesnasty uczeń nie pamięta, jakiego alkoholu próbował po raz pierwszy. Wśród uczniów szkół podstawowych problem spożywania alkoholu wydaje się być znikomy, chociaż niepokojące jest, że 10% chłopców i 8% dziewcząt ze szkół podstawowych przyznało się do spożycia alkoholu w okresie co najmniej 30 dni przed badaniem. Jeżeli chodzi o gimnazja, to sytuacja wygląda gorzej. W ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem więcej niż co trzeci chłopiec (35%) i tyle samo dziewcząt (36%) spożywało alkohol. Spożywających alkohol uczniów szkół podstawowych można określić mianem nieświadomych początkujących, natomiast uczniowie gimnazjum to już doświadczeni „smakosze piwa”. Spośród badanych uczniów szkół podstawowych 16% chłopców i 14% dziewcząt nie wie jaki alkohol spożywało w ciągu ostatnich 30 dni, można przypuszczać, że zostali nim

poczęstowani. Odnosząc się do pozostałych trunków, jakie spożywali uczniowie szkół podstawowych, należy stwierdzić, że piwo piło 8% chłopców i 6% dziewcząt, szampana – 3% chłopców i 2% dziewcząt, wódkę piło 2% chłopców i 1% dziewcząt, a wino po 2% chłopców oraz dziewcząt. Drink częściej spożywany jest przez chłopców (2%), niż przez dziewczęta (1%). Badani uczniowie gimnazjum, którzy przyznali się do spożycia alkoholu, w ciągu 30 dni przed badaniem, najczęściej pili piwo (chłopcy – 26%, dziewczęta – 25%), następnie wódkę (chłopcy i dziewczęta – 8%), wino (chłopcy – 3%, dziewczęta – 5%) oraz w znikomym procencie alko-pop (chłopcy – 1%, dziewczęta – 2%) i cydr (chłopcy i dziewczęta po 1%). W kwestionariuszu ankiety skierowanej do gimnazjalistów postawiono respondentom dodatkowe pytanie: Czy piłeś alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy? Tylko niecała połowa odpowiedziała przecząco (chłopcy – 49%, dziewczęta – 46%). Około dwie trzecie uczniów szkoły podstawowej nigdy nie piło alkoholu (chłopcy – 61%, dziewczęta – 67%). Spośród tych, którzy próbowali, 17% uczniów zadeklarowało, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. W skali ogólnopolskiej wskazania na osoby dorosłe są najczęstszymi wskazaniami młodych ludzi. Pozostali przyznają się do podkradania alkoholu dorosłym (chłopcy – 6%, dziewczęta – 6%), jak również tego, że alkoholem częstowali ich koledzy lub koleżanki (chłopcy – 5%, dziewczęta – 4%). Spośród wszystkich badanych uczniów szkół podstawowych zaledwie 2% chłopców i 1% dziewcząt przyznało się do samodzielnego zakupu alkoholu. Jeżeli chodzi o uczniów szkół gimnazjalnych, warto podkreślić, że trzy piąte z nich ma już za sobą inicjację alkoholową, która najczęściej była związana z poczęstunkiem przez kolegów lub koleżanki (chłopcy – 25%, dziewczęta – 31%), jak również rodziców (chłopcy – 17%, dziewczęta – 19%) oraz poczęstunkiem przez innych dorosłych (chłopcy – 10%, dziewczęta – 11%). Zadowalający jest fakt, że uczniowie szkół podstawowych w zdecydowanej większości nie podejmowali prób samodzielnego zakupu alkoholu (chłopcy – 60%, dziewczęta – 64%), a 28% chłopców i 29% dziewcząt twierdzi, że gdyby taką próbę podjęła, skończyłoby się to fiaskiem. Spośród badanych uczniów 13% chłopców jest pewnych, że zakupiliby alkohol chociaż, jak twierdzi większość z nich, czasem wymaga to kilku prób zakupu. Badane dziewczęta w 10% są przekonane o powodzeniu podczas próby zakupu alkoholu, chociaż połowa z nich jest przekonana, że czasem wymaga to kilku prób. Z kolei gimnazjalistom postawiono trzy pytania, w którym mieli przedstawić opinię na temat trudności w zakupie piwa lub cydru, wina i wódki. Gdyby połączyć kategorie odpowiedzi bez względu na stopień ich szczegółowości, to można powiedzieć, że dwie trzecie badanych nie miałoby trudności z zakupem piwa lub cydru oraz wina (chłopcy odpowiednio – 69%, 63%; dziewczęta odpowiednio – 70%, 67%). Nieznacznie większy problem pojawiłby

się dopiero przy zakupie wódki, co byłoby niemożliwe dla 22% chłopców i 21% dziewcząt i bardzo trudne dla 20% chłopców i 20% dziewcząt. Nie sposób jednak nie zauważyć, że i tak ponad połowa badanych uznaje zakup tego wysokoprocentowego alkoholu za wykonalny. Ostatnia część pytań skierowanych do uczniów szkół podstawowych odnosiła się do ich opinii o spożywaniu alkoholu. Badanym postawiono dwa pytania, w których musieli wskazać skutki okazjonalnego picia alkoholu, jakie mogą wystąpić w grupie dorosłych z jednej strony i rówieśników z drugiej. Okazuje się, że uczniowie szkół podstawowych najczęściej nie potrafią wskazać skutków okazjonalnego spożywania alkoholu przez dorosłych (chłopcy i dziewczęta po 38% i 37%). Pozostali mniej więcej w takim samym odsetku wskazywali na to, że okazjonalne spożywanie alkoholu poprawia nastrój (chłopcy – 27%, dziewczęta – 25%), jak i prowadzi do uzależnienia (chłopcy 22%, dziewczęta 24%). Pośród badanych 11% chłopców i 12% dziewcząt zaznaczyło odpowiedź, że sporadyczne spożywanie alkoholu nie ma żadnego wpływu na organizm, a 6% chłopców i 5% dziewcząt, że dobrze wpływa na serce. W aspekcie zagrożeń rozpatrywane jest także pytanie odnoszące się do prawdopodobnych 29 scenariuszy działań osób pod wpływem alkoholu. Badani uczniowie szkół podstawowych w zdecydowanej większości wskazywali, że osoba pijana może łatwo ulec wypadkowi (chłopcy – 62%, dziewczęta – 66%), mniej więcej trzech na siedmiu badanych odpowiedziało, że osoba pijana może uczestniczyć w bójce (40% oraz 41%), a prawie co trzeci spośród ośmiu badanych zwrócił uwagę, że osoba pijana może popełnić przestępstwo (chłopcy – 34%, dziewczęta – 35%). Spośród badanych co czwarty podkreślił fakt, że osoba pijana może zostać okradziona (chłopcy i dziewczęta po 25%). Biorąc pod uwagę fakt, że zjawisko spożywania alkoholu występuje częściej wśród uczniów szkół gimnazjalnych niż podstawowych kwestionariusz skierowany do gimnazjalistów dotyczył także kwestii samodzielnego kupowania alkoholu i upijania się. Spośród badanych ponad połowa piła alkohol w ciągu ostatniego roku i co czwarty w ciągu ostatniego miesiąca. Spośród zapytanych gimnazjalistów 22% chłopców i dziewcząt przyznało, że kiedykolwiek zdarzyło im się upić, a 18% gimnazjalistów przyznało, że zdarzyło im się upić w ciągu ostatniego roku. Z kolei 8% chłopców i 7% dziewcząt przyznało, że w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zdarzyło im się zataczać, mówić niewyraźnie lub nie pamiętać niektórych wydarzeń. Mniej więcej o co piątym chłopcu i dziewczynce gimnazjum można powiedzieć, że kiedykolwiek nadużyli alkoholu, chociaż połowa z nich robiła to w ciągu ostatniego miesiąca (częściej chłopcy), to należy też zwrócić uwagę na dosyć wysoki odsetek badanych, którzy kupili alkohol dla siebie. Pośród badanych co czwarty uczeń (chłopcy – 26%, dziewczęta – 24%) kupił dla siebie alkohol w ciągu ostatniego roku, a co piąty chłopiec

(18%) i co szósta dziewczynka (15%) zrobiła to w ciągu ostatnich 30 dni. Wprawdzie nie można jeszcze mówić o występowaniu zjawiska spożywania alkoholu w wymiarze masowym, to niepokojący jest fakt tak częstego upijania się młodych ludzi zwłaszcza, że niemalże połowa badanych jest przekonana o łatwej dostępności jakiegokolwiek trunku. Badania "Młodzież i substancje psychoaktywne" były również przeprowadzone wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. Spośród badanych uczniów szkół podstawowych z terenu całej Polski 90% dziewcząt i 82% chłopców wskazuje na duże ryzyko związane z nałogowym spożywaniem alkoholu, a zaledwie 4% dziewcząt i 8% chłopców wskazuje na małe ryzyko związane z nałogowym spożywaniem alkoholu. Odnosząc się z kolei do wyników szkół podstawowych z terenu gminy warto podkreślić, że 71% chłopców i 96% dziewcząt wskazuje na duże ryzyko, a 2% dziewcząt i 6% chłopców wskazuje na małe ryzyko związane z nałogowym spożywaniem alkoholu. 17% chłopców i 2% dziewcząt tłumacząc się niewiedzą nie zajęła jednoznacznego stanowiska w tej kwestii. Spośród ogółu badanych uczniów zaledwie 66% chłopców i 73% dziewcząt podziela opinię, że łatwo jest się uzależnić od alkoholu. Spośród badanych uczniów z terenu Miasta i Gminy Swarzędz 50% chłopców i 60% dziewcząt podziela opinię, że łatwo jest się uzależnić od alkoholu, 13% chłopców i 0% dziewcząt jest przeciwnego zdania, a 19% chłopców i 9% dziewcząt wyraża opinię, że pijąc alkohol okazjonalnie, nigdy się nie uzależni. Poza tym 20% chłopców i 33% dziewcząt nie ma na ten temat wiedzy. Z zebranych, w drodze ogólnopolskich badań socjologicznych, danych statystycznych wynika, że uczniowie szkół podstawowych częściej sięgali po alkohol niż po papierosa. Można to dostrzec zarówno wśród chłopców jak i dziewczynek. Warto też zauważyć, że po alkohol częściej sięgają chłopcy niż dziewczęta. Gdyby połączyć kategorie odpowiedzi wskazujące na jakiekolwiek sięgnięcie po alkohol wskaźnik odpowiedzi twierdzących dla ogółu chłopców wynosiłby (39%), natomiast dla dziewcząt (33%). Według deklaracji wśród badanych w wieku 7 lat i mniej, częściej sięgali po alkohol chłopcy (10%) niż dziewczęta (8%). W wieku 8-10 lat po alkohol sięgnęło 8% chłopców i 6% dziewcząt, podobnie jak w wieku 11-12 lat (chłopcy i dziewczęta – 8%). Spośród badanych co ósmy chłopiec (13%) i co dziewiąta dziewczynka (11%) nie jest w stanie podać wieku, w którym po raz pierwszy zdarzyło im się spróbować alkoholu. Odpowiedzi na pytanie: Ile miałeś/miałaś lat, kiedy zdarzyło Ci się po raz pierwszy w życiu spróbować alkoholu dla respondentów w Gminie Swarzędz przedstawiają się następująco: 7 lub mniej lat – 11% chłopcy, 9% dziewczęta, 8-10 lat – 6% chłopcy, 7% dziewczęta, 11-12 lat – 7% chłopcy, 9% dziewczęta. Spośród przebadanych uczniów z terenu Państwa gminy/miasta 72% chłopców i 68% dziewcząt jeszcze nigdy nie próbowało alkoholu.

Uczniowie szkół podstawowych zgodnie twierdzą, że pierwszym alkoholem było piwo dla 19% chłopców i 15% dziewcząt oraz szampan dla 11% chłopców i 10% dziewcząt. Pozostałe trunki to wino (chłopcy – 5%, dziewczęta – 3%), drink (chłopcy – 3%, dziewczęta – 2%) oraz wódka, którą z kolei częściej pili chłopcy (4%) niż dziewczęta (2%). Co dwunasty-szesnasty uczeń nie pamięta, jakiego alkoholu próbował po raz pierwszy. Z kolei piwo było pierwszym alkoholem dla 24% chłopców i 20% uczennic szkół podstawowych z Gminy Swarzędz, szampan dla 15% chłopców i 9% dziewcząt, wino dla 9% chłopców i 4% dziewcząt, wódka dla 6% chłopców i 2% dziewcząt, natomiast drink dla 6% chłopców i 2% dziewcząt. Spośród ankietowanych 2% chłopców i 7% dziewcząt nie wie jaki pił alkohol. Wśród uczniów szkół podstawowych z terenu całej Polski problem spożywania alkoholu wydaje się być znikomy, chociaż niepokojące jest, że 10% chłopców i 8% dziewcząt przyznało się do spożycia alkoholu w okresie co najmniej 30 dni przed badaniem. W Gminie Swarzędz odsetek ten wynosi dla chłopców 20% natomiast dla dziewcząt 9%. Ogólnie rzecz biorąc spożywających alkohol uczniów szkół podstawowych można określić mianem nieświadomych początkujących, którzy zazwyczaj nie wiedzą jaki alkohol spożywali. Można przypuszczać, że zostali nim poczęstowani. Odnosząc się jednak do badanych uczniów z Gminy Swarzędz należy stwierdzić, że 7% chłopców i 22% dziewcząt nie wie jaki alkohol pił w ciągu ostatnich 30 dni. Z kolei co do pozostałych trunków, jakie spożywali uczniowie szkół podstawowych, należy stwierdzić, że 17% chłopców i 7% dziewcząt piło piwo, 2% chłopców i 2% dziewcząt wino, 6% chłopców i 4% dziewcząt wódkę, 2% chłopców i 2% dziewcząt szampana, 0% chłopców i 0% dziewcząt drinka. Kwestionariusz ankiety dotyczył także opinii badanych uczniów wobec zjawiska spożywania alkoholu przez ich rówieśników. Biorąc pod uwagę fakt, że spożywanie alkoholu wśród uczniów szkół podstawowych nie jest aż tak bardzo popularne jak wśród gimnazjalistów, uczniom szkół podstawowych postawiono pytanie: *Ilu, według Twojej oceny, Twoich rówieśników piło alkohol przynajmniej raz w życiu.* Ogółem badani uczniowie szkół podstawowych najczęściej nie potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi (nie wiem: chłopcy – 60%, dziewczęta – 36%), a co szósty twierdzi, że wśród jego znajomych pijących alkohol przynajmniej raz w życiu jest mniej niż 10 % (17%). Spośród badanych 14% chłopców i 15% dziewcząt twierdzi, że na dziesięciu swoich znajomych znalazłoby jednego lub dwóch, którzy przynajmniej raz w życiu pili alkohol. Godny uwagi jest fakt, że mniej więcej 29% chłopców i 32% dziewcząt jest zdania, że około połowa lub więcej ich rówieśników przynajmniej raz w życiu piła alkohol. Odnosząc wyniki do wskazań badanych z terenu Gminy Swarzędz należy stwierdzić, że spośród badanych 36% chłopców i 27% dziewcząt ze szkół podstawowych nie potrafi ocenić, czy ich

rówieśnicy pili alkohol przynajmniej raz w życiu, czy też nie, a 11% chłopców i 20% dziewcząt stwierdza, że spośród ich rówieśników co dziesiąty pił alkohol. Spośród badanych którzy twierdzą, że wśród ich znajomych jest między 10 % a 25 %, którzy kiedykolwiek napili się jakiegokolwiek alkoholu można znaleźć 22% chłopców i 13% dziewcząt. Na większość wskazuje 20% chłopców i 20% dziewcząt. Pozostały odsetek uważa, że około połowa rówieśników spożywała kiedykolwiek alkohol. Zadowalający jest fakt, że uczniowie szkół podstawowych w zdecydowanej większości nie podejmowali prób samodzielnego zakupu alkoholu (chłopcy – 60%, dziewczęta – 64%), a 28% chłopców i 29% dziewcząt twierdzi, że gdyby taką próbę podjęła, skończyłoby się to fiaskiem. Spośród badanych uczniów 13% chłopców jest pewnych, że zakupiliby alkohol chociaż, jak twierdzi większość z nich, czasem wymaga to kilku prób zakupu. Badane dziewczęta w 10% są przekonane o powodzeniu podczas próby zakupu alkoholu, chociaż połowa z nich jest przekonana, że czasem wymaga to kilku prób. Odnosząc się jednak do uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Swarzędz należy wspomnieć, że w opinii 13% chłopców oraz 0% dziewcząt osobie w ich wieku łatwo jest kupić alkohol, przeciwnego zdania jest 26% chłopców i 33% dziewcząt. Dla 2% chłopców i 7% dziewcząt wymaga to kilku prób zakupu, chociaż zadowalający jest fakt, że 59% chłopców i 64% dziewcząt z terenu Gminy nigdy nie próbowało zakupić alkoholu. Około dwie trzecie uczniów szkoły podstawowej nigdy nie piło alkoholu (chłopcy – 61%, dziewczęta – 67%). Spośród tych, którzy próbowali, 17% uczniów zadeklarowało, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. W skali ogólnopolskiej wskazania na osoby dorosłe są najczęstszymi wskazaniami młodych ludzi. Odnosząc się do wskazań uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Swarzędz 20% chłopców i 24% dziewcząt przyznało, że pierwszym alkoholem zostali poczęstowali przez rodziców. Pozostali przyznają się do podkradania alkoholu dorosłym (chłopcy – 4%, dziewczęta – 0%), jak również tego, że alkoholem częstowali ich starsi koledzy (chłopcy – 2%, dziewczęta – 4%). Spośród wszystkich badanych uczniów szkół podstawowych 4% chłopców i 0% dziewcząt przyznało się do samodzielnego zakupu alkoholu.

Ostatnia część pytań skierowanych do uczniów szkół podstawowych odnosiła się do ich opinii wobec spożywania alkoholu. Badanym postawiono dwa pytania, w których musieli wskazać skutki okazjonalnego picia alkoholu, jakie mogą wystąpić w grupie dorosłych z jednej strony i rówieśników z drugiej. W badaniach ogólnopolskich jako skutek spożywania alkoholu przez rówieśników badani najczęściej wskazywali szkodę (chłopcy – 50%, dziewczęta – 58%), następnie ryzyko uzależnienia (chłopcy – 30%, dziewczęta – 33%), rzadziej jednak wskazywali, że dobrze wpływa na serce (chłopcy – 3%, dziewczęta – 2%),

czy chociażby nie ma żadnego wpływu na organizm (chłopcy 5%, dziewczęta – 3%). Spośród badanych 21% chłopców i 17% dziewcząt nie potrafiło wskazać skutków spożywania alkoholu przez swoich rówieśników. Ogólnie rzecz biorąc, 80% chłopców i 92% dziewcząt wskazywało na negatywne konsekwencje spożywania alkoholu przez rówieśników. Spośród badanych w Państwa gminie/mieście chłopcy wskazywali, że okazjonalne picie alkoholu przez rówieśników może prowadzić do uzależnienia (26%), dobrze wpływa na serce (6%), nie ma żadnego wpływu na organizm (9%), szkodzi (44%). Z kolei odpowiedzi dziewcząt przedstawiały się następująco: może prowadzić do uzależnienia (22%), dobrze wpływa na serce (2%), nie ma żadnego wpływu na organizm (4%), szkodzi (69%). Spośród badanych 24% chłopców i 13% dziewcząt nie potrafiło odpowiedzieć na co może wpływać okazjonalne spożywanie alkoholu przez osoby w ich wieku. Z drugiej strony respondenci zapytani o skutki picia alkoholu przez dorosłych najczęściej nie potrafili jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie zaznaczając odpowiedź nie wiem (chłopcy 38%, dziewczęta – 37%). Ponadto badani często wyrażali opinię, że spożywanie alkoholu przez dorosłych prowadzi do uzależnienia (chłopcy – 22%, dziewczęta 24%), poprawia nastrój (chłopcy – 27%, dziewczęta 25%), rzadziej jednak wskazywali, że nie ma żadnego wpływu na organizm (chłopcy 11%, dziewczęta po 12%). Zaledwie 6% chłopców i 5% dziewcząt twierdzi, że okazjonalne spożywanie alkoholu dobrze wpływa na serce. Odnosząc się do uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy należy stwierdzić, że spośród badanych 11% chłopców i 27% dziewcząt odpowiedziało, że okazjonalne picie alkoholu przez dorosłych nie ma żadnego wpływu na organizm, 41% chłopców i 22% dziewcząt wskazało, że poprawia nastrój, a 11% chłopców i 2% dziewcząt podkreśliło dobry wpływ na serce. Spośród badanych 11% chłopców i 13% dziewcząt zwróciło uwagę, że okazjonalne spożywanie alkoholu przez dorosłych prowadzi do uzależnienia, a 28% chłopców i 44% dziewcząt nie ma na ten temat wiedzy. Natomiast jeśli chodzi o młodzież ze szkół gimnazjalnych sytuacja przedstawia się następująco: Odnosząc się do ogólnopolskich badań wśród gimnazjalistów można stwierdzić, że tylko 32% chłopców, podobnie jak dziewcząt (29%) zadeklarowało całkowitą abstynencję od alkoholu. Można zatem przyjąć, że zjawisko spożywania alkoholu w środowisku gimnazjalistów jest zjawiskiem dosyć powszechnym. Poza tym chłopcy częściej niż dziewczęta sięgnęli po alkohol jeszcze w okresie szkoły podstawowej (odpowiednio 11 lub mniej: 18%, 12%). Rozpatrując jednak wskazania gimnazjalistów z terenu Gminy Swarzędz należy stwierdzić, że 15% chłopców i 10% dziewcząt swój pierwszy alkohol spożyło w wieku 11 lat lub mniej, 22% chłopców i 22% dziewcząt w wieku 12-13 lat, a 4% chłopców i 17% dziewcząt w wieku 14 lat. Spośród przebadanych gimnazjalistów 37% chłopców i 34% dziewcząt jeszcze nigdy

nie próbowało alkoholu. Jeżeli chodzi o uczniów szkół gimnazjalnych warto podkreślić, że trzy piąte z nich ma już za sobą inicjację alkoholową, która najczęściej była związana z poczęstunkiem przez kolegów lub koleżanki (chłopcy – 25%, dziewczęta – 31%), jak również rodziców (chłopcy – 17%, dziewczęta – 19%) oraz poczęstunkiem innych dorosłych (chłopcy – 10%, dziewczęta – 11%). Biorąc jednak pod uwagę wskazania uczniów z Gminy Swarzędz należy stwierdzić, że 41% chłopców i 22% dziewcząt pierwszym alkoholem zostało poczęstowanych przez rodziców, 11% chłopców i 24% dziewcząt przez kolegów lub koleżanki, a 7% chłopców i 15% dziewcząt przez innych dorosłych. Spośród badanych z Gminy 0% chłopców i 0% dziewcząt podkraść alkohol dorosłym, a 4% chłopców i 2% dziewcząt kupiło alkohol samemu. W kwestionariuszu ankiety skierowanej do gimnazjalistów postawiono respondentom pytanie: *Czy piłeś alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy?* W skali ogólnopolskiej badani w większości wyrazili stanowisko, że w ciągu ostatniego roku nie zdarzyło im się wypić alkoholu (chłopcy – 49%, dziewczęta – 54%). Do niedawnego spożywania przyznaje się więcej niż co trzeci gimnazjalista (chłopcy – 35%, dziewczęta – 36%). W skali Gminy Swarzędz odsetek sporadycznie spożywających alkohol chłopców wynosi 52% natomiast dziewcząt 51%. Z kolei 30% chłopców i 29% dziewcząt piło alkohol w ciągu ostatnich 30 dni. Badani uczniowie gimnazjum, którzy przyznali się do spożycia alkoholu, w ciągu 30 dni przed badaniem, najczęściej pili piwo (chłopcy – 26%, dziewczęta – 25%) oraz wódkę (chłopcy i dziewczęta po 8%), nieco rzadziej wino (chłopcy – 3%, dziewczęta – 5%), jak również w znikomym stopniu alkopop (chłopcy – 1%, dziewczęta – 2%) i cydr (chłopcy i dziewczęta po 1%). Z kolei 22% badanych uczniów i 22% uczennic gimnazjum z Gminy Swarzędz piło piwo, 4% chłopców i 0% dziewcząt wino, 0% chłopców i 2% dziewcząt wódkę, 0% chłopców i 2% dziewcząt alkopop, 4% chłopców i 2% dziewcząt cydr. Spośród badanych 70% chłopców i 72% dziewcząt nie piło żadnego alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni. Gimnazjalistom postawiono trzy pytania, w którym mieli przedstawić opinię na temat trudności w zakupie piwa lub cydru, wina i wódki. Gdyby połączyć kategorie odpowiedzi bez względu na stopień ich szczegółowości, to można powiedzieć, że dwie trzecie badanych nie miałyby trudności z zakupem piwa lub cydru oraz wina (chłopcy odpowiednio – 69%, 63%; dziewczęta odpowiednio – 70%, 67%). Nieznacznie większy problem pojawiłby się dopiero przy zakupie wódki, co byłoby niemożliwe dla 22% chłopców i 21% dziewcząt i bardzo trudne dla 20% chłopców i 20% dziewcząt. Nie sposób jednak nie zauważyć, że i tak ponad połowa badanych uznaje zakup tego wysokoprocentowego alkoholu za wykonalny. W odniesieniu do uczniów gimnazjum z Gminy Swarzędz należy stwierdzić, że dla 19% chłopców i 10% dziewcząt zakupienie piwa byłoby niemożliwe, dla 7% chłopców i 17%

dziewcząt zakupienie piwa byłoby bardzo trudne, dla 52% chłopców i 44% dziewcząt łatwe, a 22% chłopców i 29% dziewcząt z zakupieniem piwa nie miałyby żadnych problemów. W opinii badanych 19% chłopców i 12% dziewcząt napotkałoby niemożliwe do przeskoczenia problemy z zakupem wina, 4% chłopców i 15% dziewcząt napotkałoby bardzo duże problemy z zakupem wina, jednak dla 55% chłopców i 49% dziewcząt zakup wina byłby łatwy, a dla 22% chłopców i 24% dziewcząt bardzo łatwy. Zakup wódki wydaje się być niemożliwy dla 19% chłopców i 15% dziewcząt, bardzo trudny dla 19% chłopców i 20% dziewcząt, łatwy dla 40% chłopców i 45% dziewcząt oraz bardzo łatwy dla 22% chłopców i 20% dziewcząt. Kwestionariusz ankiety dotyczył także opinii badanych uczniów wobec zjawiska spożywania alkoholu przez ich rówieśników. 44% gimnazjalistów i aż 56% gimnazjalistek twierdzi, że połowa lub więcej ich rówieśników piła ostatnio alkohol (w ciągu 30 dni przed badaniem). Warto więc zauważyć, że około połowa wszystkich ankietowanych jest przekonana o szerokim rozpowszechnieniu picia wśród swoich rówieśników, co może zachęcać do samodzielnego sięgnięcia po alkohol. 34% chłopców i 29% dziewczynek uważa, że piła nie więcej niż jedna czwarta osób w tym samym wieku. Poza tym chłopcy (12%) częściej niż dziewczęta (8%) są przekonani, że wśród swoich znajomych znajduje się mniej niż 10% pijących alkohol. Spośród uczniów gimnazjum 7% badanych chłopców i 7% dziewcząt uważa, że spośród ich znajomych mniej niż 10 % piło kiedykolwiek alkohol, a 26% chłopców

i 15% dziewcząt uważa, że pijących jest od 10% do 25%. Spośród badanych 11% chłopców i 37% dziewcząt jest zdania, że wśród ich znajomych jest około połowa takich, którzy kiedykolwiek spożyli jakikolwiek alkohol, a 22% chłopców i 29% dziewcząt, że jest ich większość. Spośród badanych 34% chłopców i 12% dziewcząt zaznaczyło odpowiedź nie wiem. Biorąc pod uwagę fakt, że zjawisko spożywania alkoholu występuje częściej wśród uczniów szkół gimnazjalnych niż podstawowych kwestionariusz skierowany do gimnazjalistów dotyczył także kwestii samodzielnego kupowania alkoholu i upijania się. Spośród badanych ponad połowa piła alkohol w ciągu ostatniego roku i co czwarty w ciągu ostatniego miesiąca. Spośród zapytanych gimnazjalistów 22% chłopców i dziewcząt przyznało, że kiedykolwiek zdarzyło im się upić, a 18% gimnazjalistów przyznało, że zdarzyło im się upić w ciągu ostatniego roku. Z kolei 8% chłopców i 7% dziewcząt przyznało, że w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zdarzyło im się zataczać, mówić niewyraźnie lub nie pamiętać niektórych wydarzeń. Spośród zapytanych gimnazjalistów z terenu Gminy Swarzędz 11% chłopców i 24% dziewcząt przyznało, że kiedykolwiek zdarzyło im się upić, 4% chłopców i 10% dziewcząt przyznało, że w ciągu ostatniego roku zdarzyło im

się zataczać, mówić niewyraźnie lub nie pamiętać niektórych wydarzeń, natomiast 0% chłopców i 2% dziewcząt przyznało, że w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zdarzyło im się upić. Dość dużo młodych ludzi samodzielnie kupuje sobie alkohol. Pośród badanych w Polsce co czwarty gimnazjalista (chłopcy 26%, dziewczynki 24%) kupił dla siebie alkohol w ciągu roku poprzedzającego badanie. Prawie co piąty (18%) chłopiec i co szósta (15%) dziewczynka zrobiła to w ciągu ostatnich 30 dni. Dla porównania 19% gimnazjalistów i 24% gimnazjalistek z Gminy Swarzędz w ciągu ostatniego roku kupiło dla siebie alkohol, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni kupiło dla siebie alkohol 19% chłopców i 15% dziewcząt. Wprawdzie nie można jeszcze mówić o występowaniu zjawiska spożywania alkoholu w wymiarze masowym, to niepokojący jest fakt tak częstego upijania się młodych ludzi zwłaszcza, że niemalże połowa badanych jest przekonana o łatwej dostępności jakiegokolwiek trunku.

Dane i badania wskazują, że zdecydowana większość uczniów spożywała napoje wysokoprocentowe. W tej grupie wiekowej alkohol kojarzony jest przede wszystkim z dobrą zabawą, dlatego też częstotliwość jego spożywania się większa. Prawie połowa młodych ludzi wskazała, że próg pierwszej inicjacji alkoholowej, zazwyczaj miał miejsce między 13 a 15 rokiem życia.

Najczęściej wskazywanym miejscem, w którym uczniowie po raz pierwszy sięgnęli po napoje wysokoprocentowe była uroczystość rodzinna oraz impreza towarzyska. Niestety taka sytuacja ma bezpośredni związek z tradycją panującą w Polsce, gdzie różnego typu imprezy rodzinne kojarzone są ze spożywaniem alkoholu. Młodzież sięgająca po alkohol po raz pierwszy na imprezach rodzinnych ma najczęściej na to przyzwolenie rodziców. Powodem, dla którego uczniowie sięgają po napoje alkoholowe podczas imprez towarzyskich jest chęć dobrej zabawy i polepszenia samopoczucia, a także przyjemność, jaką daje sama konsumpcja alkoholu.

Niestety, spożywanie alkoholu często prowadzi do uzależnienia. W świadomości młodych ludzi takie przekonanie może jeszcze nie występować, co prawdopodobnie wynika z braku dostatecznej wiedzy na temat mechanizmów uzależnień. Z przeprowadzonych badań wynika, że ponad połowa uczniów ma obawy, co do swojego zachowania po spożyciu napoju alkoholowego, co wynika z braku umiaru w piciu. Najczęściej wskazywanym miejscem, gdzie młodzież może zakupić alkohol był sklep osiedlowy, pub oraz dyskoteka. Najbardziej popularnym alkoholem wśród respondentów było piwo, potem wódka, co potwierdzają badania ogólnopolskie.

Skalę problemu pokazuje liczba rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu, która jest na poziomie 45 rodzin.

Z danych pozyskanych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego (Departamentu Zdrowia i Przeciwdziałania Uzależnieniom) wynika, że w 2012 dla regionu wielkopolskiego zidentyfikowano następujące aktualne trendy:

1. w strukturze spożycia napojów alkoholowych (podobnie jak w kraju), przeważa piwo, kolejnym w odniesieniu do popularności wódka, następnie wino;
2. do grup o najwyższym spożyciu alkoholu należą częściej mężczyźni, osoby w wieku 15-24 lata, kawalerowie i panny, bezdzietni, bezrobotni, niezaangażowani religijnie, osoby o niskim statusie materialnym;
3. spośród problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych w skali lokalnej najwyższą widocznością społeczną odznacza się problem picia alkoholu przez młodzież.

Odsetek osób pijących nadmiernie wskazuje na dwie kategorie osób szczególnie zagrożonych. Pierwsza to młodzi niezamężni i bezdzietni ludzie, kolejna to osoby bezrobotne o niskim statusie materialnym. W związku z powyższym w odniesieniu do tych grup należy skoncentrować działania profilaktyczne.

W porównaniu z badaniami przeprowadzonymi w latach ubiegłych, w Polsce nie zaobserwowano jednak istotnych zmian w zakresie sposobów czy też motywów spożywania alkoholu. Polacy nie zmienili wzoru picia: nie piją codziennie, rzadko bez okazji, najczęściej w domach. Najczęstszym wzorem spożywania alkoholu jest picie wszystkich rodzajów napojów alkoholowych: wina, piwa, wódki (34%), ale spożywanie jednego rodzaju trunku wcale nie jest obecnie rzadsze, a nawet jest częstsze niż w poprzednich badaniach (tylko wódkę spożywało 8,5% konsumentów, natomiast picie wyłącznie piwa wzrosło z 6% na 10%). W naszym kraju spożycie 100% alkoholu na jednego mieszkańca wzrosło w ostatnich 10 latach o ponad 2 litry.

Pożądane więc wydaje się być zwiększenie oferty edukacyjnej w zakresie redukcji szkód skierowanej do młodych ludzi pijących często w ilościach prowadzących do nietrzeźwości.

Oprócz działań profilaktycznych w gminie Swarzędz podejmowano również działania skierowane na bezpośrednie rozwiązywanie problemu uzależnienia. Podobnie jak w latach ubiegłych Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadziła rozmowy motywujące osoby uzależnione od alkoholu do pojęcia leczenia odwykowego. W uzasadnionych przypadkach podejmowała czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W 2015 roku odbyło się 12 posiedzeń Gminnej Komisji Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych. Do Komisji wpłynęło 105 wniosków o podjęcie działań w przedmiocie uzależnienia od alkoholu: w tym 45 wniosków złożyła rodzina osoby uzależnionej, 35 wniosków wpłynęło od instytucji oraz 25 wniosków wpłynęło od innych podmiotów. W 2015 r. Komisja podjęła rozmowy z 502 osobami, w tym 105 osób to klienci pierwszorazowi, a 286 osób to klienci kontynuujący spotkania, 38 osób podjęło leczenie ambulatoryjne. W tym okresie w izbie wytrzeźwień przebywało 36 osób.

Kontynuowana była również działalność Punktów Konsultacyjnych, stanowiących zintegrowany system poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego. Dyżurujący w nich specjaliści, dzięki swemu wieloletniemu doświadczeniu udzielali pomocy jednostkom i rodzinom, wychodząc naprzeciw problemom alkoholizmu, narkomanii oraz przemocy. W roku 2015 widać spadek osób korzystających z oferty Punktów Konsultacyjnych działających na terenie gminy Swarzędz. Natomiast widać znaczny wzrost osób korzystających z pomocy psychologicznej. Poniżej przedstawiono dane ilościowe z minionych lat na temat liczby osób korzystających ze wsparcia oraz liczby porad udzielonych w ramach Punktów Konsultacyjnych.

Tab. 7. Liczba osób używających substancji psychoaktywnych, uzależnionych i członków ich rodzin korzystających z oferty Punktów Konsultacyjnych w latach 2012– 2015.

wyszczególnienie	kategorie i liczba osób korzystających	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin*	ogółem	163	113	103	64
	osoby uzależnione od alkoholu	106	92	56	28
	osoby współuzależnione	57	21	35	31
	Dziecko z rodziny osoby uzależnionej/DDA	-	-	12	5
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w rodzinie*	ogółem	26	24	22	24
	ofiary przemocy	13	15	17	22
	sprawcy przemocy	13	9	5	1
	OGÓŁEM	189 osób	137 osób	125 osób	88 osób

* Stan na 31.12.2015 r.

Tab. 8. Liczba porad indywidualnych i grupowych udzielonych w ramach Punktów Konsultacyjnych w latach 2012 – 2015.

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin*	ogółem	644	299	268	150
	porady indywidualne	175	152	129	137
	porady grupowe	469	145	139	13
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w rodzinie*	ogółem	34	15	20	24
	porady indywidualne	34	8	18	24
	porady grupowe/rodzinne	0	7	2	0
	OGÓŁEM	678 porad	314 porad	288 porad	174 porad

* Stan na 31.12.2015 r.

Charakter pracy Punktów jest ściśle powiązany z diagnozą potrzeb i problemów mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży, dlatego ich prowadzenie w obecnym wymiarze okazuje się wystarczające. Ponadto należy pamiętać, iż gmina Swarzędz jest gminą ościenną do miasta Poznań, gdzie znajduje się wiele instytucji związanych z profilaktyką, leczeniem i rehabilitacją osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Prawdopodobnie chcąc zachować większą anonimowość swojego problemu wiele osób poszukuje pomocy właśnie poza gminą Swarzędz. To stanowi przyczynę zmniejszenia się liczby osób korzystających z Punktów Konsultacyjnych. Zauważyć również trzeba, że na terenie Gminy Swarzędz jest dostępna pomoc terapeutów uzależnień w poradniach funkcjonujących na terenie gminy, które mają podpisany kontrakt z NFZ i oferują bezpłatną pomoc.

Prócz Punktów konsultacyjnych mieszkańcy miasta i gminy Swarzędz mogli skorzystać z pomocy psychologicznej dostępnej w Ośrodku Pomocy Społecznej. Poniższa tabela przedstawia liczbę osób, które skorzystały z tej formy pomocy oraz problemy, jakie były poruszane podczas spotkań. Z danych znajdujących się poniżej wynika, że z pomocy psychologicznej w 2015 roku skorzystały osoby, które borykają się głównie z zaburzeniami emocjonalnymi i psychicznymi oraz ofiary przemocy.

Tab.9. Kategorie odbiorców oraz liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej dostępnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w latach 2012– 2015.

Wyszczególnienie	Kategorie i liczba osób korzystających	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Pomoc psychologiczna dostępna w Ośrodku Pomocy Społecznej	Ofiary przemocy w rodzinie	50	43	34	29
	Sprawcy przemocy w rodzinie	18	12	8	6
	Osoby uzależnione	22	21	7	10
	Osoby współuzależnione	52	30	10	18
	Zaburzenia/kryzys emocjonalne/-y i psychiczne	81	29	45	51
	Trudności wychowawcze	2	0	6	62
	OGÓŁEM	227 osób	135 osób	110 osób	176 osób

Tabela 10 obrazuje, ile osób korzystających z pomocy to klienci pierwszorazowi a ile stale korzystających oraz liczbę udzielonych porad indywidualnych i grupowych. Z danych tych wynika, że spotkania z psychologiem miały przeważnie charakter indywidualny.

Tab. 10. Kategorie odbiorców oraz liczba porad indywidualnych i grupowych udzielonych w ramach pomocy psychologicznej dostępnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu w latach 2012 – 2015.

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Kategoria odbiorców	ogółem	227	135	110	176
	Klienci pierwszorazowi	129	89	68	121
	Klienci stale korzystający	198	46	42	55
Typ działań	ogółem	582	346	150	586
	porady indywidualne	536	334	129	569
	porady grupowe/rodzinne	44	12	21	17

Jednocześnie w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmowano działania mające na celu zapewnienie odpowiedniego wsparcia dzieciom z rodzin z problemem uzależnienia w ramach placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz socjoterapeutycznych.

Prowadzono również szeroko rozumianą działalność profilaktyczną – na terenie szkół podstawowych i gimnazjów realizowano programy profilaktyczne rozwoju osobowości i działań twórczych. Poniżej przedstawiono dane na temat liczby dzieci i młodzieży korzystającej z oferty tych programów.

Tab. 11. Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w programach profilaktycznych rozwoju osobowości i działań twórczych, realizowanych na terenie szkół w latach 2012 – 2015.

Wyszczególnienie	Liczba Klubów	Liczba uczestników	Liczba dzieci i młodzieży biorącej udział w zajęciach			
			w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Przy Szkołach Podstawowych	3	Ogółem	71	79	459	494
		W tym dzieci z rodzin z problemem alkoholowym	-	-	38	51
		W tym dzieci sprawiające problemy wychowawcze, zagrożone demoralizacją przestępczością lub uzależnieniami	-	-	72	109
Przy Gimnazjach	3	Ogółem	131	145	412	275
		W tym dzieci z rodzin z problemem alkoholowym	-	-	95	74
		W tym dzieci sprawiające problemy wychowawcze, zagrożone demoralizacją przestępczością lub uzależnieniami	-	-	114	108

Tab. 12. Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w programach profilaktycznych, opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych w latach 2012 – 2015.

Nazwa i liczba placówek		Liczba dzieci i młodzieży biorącej udział w zajęciach			
		w 2012 r.	w 2013 r.	w 2014 r.	w 2015 r.
Ogółem	6	215	215	161	150
Placówka Wsparcia Dziennego „Nasza Dziupła”	1	64	60	52	33
Świetlica integracyjno – terapeutyczna w Gruszczyńie	1	30	28	28	28
Świetlica Wiejska w Uzarzewie z programem profilaktycznym	1	49	45	42	29
Świetlica Wiejska w Wierzonce z programem profilaktycznym	1	21	15	10	22
Świetlica Wiejska w Karłowicach z programem profilaktycznym	1	15	22	10	15
Pracownia Modelarska „Tukan”	1	36	43	19	23

Uważne spojrzenie na realizowane dotychczas zadania, ich wnikliwa analiza i skonfrontowanie zamierzeń z osiągniętymi rezultatami wskazuje, iż nadal w gminie Swarzędz występują obszary wymagające interdyscyplinarnych działań m.in. zwiększająca się ilość osób pijących ryzykownie i szkodliwie, sięganie po alkohol przez dzieci i młodzież, zwiększająca się ilość rodziców dysfunkcyjnych z uwagi na uzależnienia i ściśle skorelowana alkoholizmem przemoc w rodzinie, naruszanie prawa przez osoby będące pod wpływem alkoholu (w tym kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu) i osoby nadużywające alkoholu.

Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w 2016 roku a wynikające z zakładanych zadań do realizacji w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nastawione będzie na ograniczenie picia alkoholu oraz działania ograniczające ryzyko picia szkodliwego i uzależnienia. Realizację i wspieranie kampanii edukacyjnych,

mających na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat szkód wynikających z picia alkoholu. Organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia, utrwalanie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży. Zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców poprzez prowadzenie zajęć w „Szkołach dla Rodziców i Wychowawców”, edukacja rodziców w zakresie możliwości wspierania abstynencji dziecka i przygotowania go do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Organizacja szkoleń dla osób pracujących z dziećmi, dotyczących efektywnych sposobów przekazywania wiedzy na temat uzależnień, wskazywania alternatywnych wzorców spędzania wolnego czasu, radzenia sobie ze stresem i rozwiązywaniem problemów. Podejmowane inicjatywy będą miały na celu edukowanie, uświadamianie, kształtowanie prawidłowych postaw, zdolności do dokonywania wyborów oraz oferowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu w tym organizacja Tygodnia Profilaktyki. Stosowane będą różne metody i programy uwzględniające profilaktykę uniwersalną i selektywną, które będą miały na celu osłabianie wpływu czynników ryzyka oraz wzmacnianie czynników chroniących w szkole, rodzinie oraz środowisku lokalnym. Na przestrzeni ostatnich kilku lat działania te są zaplanowane we współpracy z placówkami oświatowymi oraz systematycznie prowadzone, tak, aby możliwe było dotarcie do szerokiej grupy młodych ludzi w różnych przedziałach wiekowych. Zaplanowane działania prowadzone będą w różnych środowiskach i kierowane będą zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych. W dalszym ciągu będą uwzględniały realizację programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, dotyczących różnych środków uzależniających oraz łączenie poszczególnych działań podejmowanych wobec tej populacji. Ponadto realizowane będą kampanie edukacyjno-informacyjne mające na celu promocję zdrowego stylu życia, wolnego od uzależnień, ograniczenie dostępności napojów alkoholowych dla młodzieży oraz zmianę postaw i zachowań sprzedawców alkoholu. Prowadzona będzie diagnoza problemów alkoholowych oraz ewaluacja działań profilaktycznych.

WNIOSKI

Na podstawie danych przedstawionych w diagnozie sformułowano wnioski podobne do tych z roku 2015, aby kontynuować i zintensyfikować podejmowane już działania:

- kontynuować działania na rzecz zwiększenia dostępności terapeutycznej, psychospołecznej dla osób uzależnionych od alkoholu i innych używek oraz ich rodzin;
- systematyczny monitoring rzeczywistej skali problemów uzależnień na terenie Miasta

i Gminy Swarzędz oraz potrzeb środowiska lokalnego w zakresie ich rozwiązywania, poprzez stałą współpracę z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na tym polu;

- kontynuować działania mające na celu reintegrację zawodową i społeczną rodzin z problemem uzależnień, które zagrożone są wykluczeniem społecznym, ze względu na utrzymującą się na stałym poziomie liczbę tych rodzin, poprzez wspieranie systemu pomocy społecznej;
- na podstawie danych statystycznych dotyczących negatywnych zjawisk z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego wskazane jest dalsze wzmacnianie działań w tych obszarach;
- kontynuacja programów profilaktyki uzależnień prowadzonych w placówkach oświatowych, tak, aby działaniami objąć jak największą liczbę dzieci i młodzieży, a do współpracy zaangażować większą grupę rodziców/opiekunów;
- realizacja długoterminowych i kompleksowych działań profilaktycznych w szkołach, opartych na rzetelnej diagnozie, kładących większy nacisk na problematykę uzależnień, w szczególności od alkoholu oraz programów ukierunkowanych na rozwijanie umiejętności społecznych, w tym naukę zachowań asertywnych, rozwiązywanie konfliktów bez przemocy, budowanie zespołu klasowego oraz rozwijanie indywidualnych kompetencji psychologicznych m.in. sposobów radzenia sobie ze stresem;
- realizacja programów skierowanych do młodzieży w wieku 12-14 lat, wśród których obserwuje się wzrost spożycia alkoholu; najlepsze efekty będą osiąmane przez podejmowanie działań w środowisku rówieśniczym, nie na poziomie instytucjonalnym;
- realizację programów skierowanych do rodziców i opiekunów, dotyczących wsparcia w wychowywaniu dzieci i młodzieży, mających problemy psychologiczne, w tym zagrożonych i używających alkoholu i stosujących przemoc;
- realizację programów szkoleniowych adresowanych do właścicieli i pracowników małych sklepów osiedlowych, pracowników sklepów wielkopowierzchniowych, stacji paliw, właścicieli i pracowników lokali gastronomicznych w zakresie m.in. zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim;
- do realizacji programów profilaktycznych (profilaktyka uniwersalna i selektywna) spośród zamieszczonych w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju

Edukacji i korzystanie z programów ujętych w Systemie Rekomendacji Programów Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

- tworzyć i finansować działalność świetlic socjoterapeutycznych oraz z programem profilaktycznym, zapewniających dzieciom, zwłaszcza z rodzin dysfunkcyjnych bezpieczny sposób spędzania czasu po zajęciach szkolnych (w tym dożywianie dzieci biorących udział w zajęciach);
- realizować i finansować programy profilaktyki przemocy w rodzinie;
- podnosić kompetencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- finansować kolonie, półkolonie i wyjazdy dla dzieci i młodzieży;
- kontynuować działania informacyjno – edukacyjne skierowane do ogółu społeczności lokalnej poprzez między innymi upowszechnianie informacji o możliwościach pomocy osobom/rodzinom z problemem uzależnień lub przemocą w rodzinie;
- prowadzić stałą diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych, która ułatwi opracowanie programu rozwiązywania problemów alkoholowych zgodnie z potrzebami mieszkańców, we współpracy z innymi podmiotami.

2.4. Lokalna lista zasobów instytucjonalnych – podmioty przewidziane do realizacji Programu.

Zasoby instytucjonalne

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz obszary ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab.13. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz obszary ich działania.

zasoby instytucjonalne	obszar działania
Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,	• rehabilitacja, • poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, • dostęp do informacji nt. form pomocy,
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	• wczesna diagnoza, • poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, • dostęp do informacji nt. form pomocy,

zasoby instytucjonalne	obszar działania
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie,	- poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, - poradnictwo, - pomoc w pisaniu pism procesowych, przekazywanie informacji dotyczących innych form pomocy,
Ośrodek Pomocy Społecznej,	- wczesna diagnoza, - poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, - poradnictwo, - udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej,
Świetlice realizujące program socjoterapeutyczny i opiekuńczo – wychowawczy,	- profilaktyka poprzez prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych, - profilaktyka poprzez prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych, - prowadzenie programów profilaktycznych „Starszy Brat, Starsza Siostra” oraz „Otwarta sala gimnastyczna” - angażowanie dzieci i młodzieży w działalność profilaktyczną poprzez twórczy rozwój, - promowanie idei wolontariatu, - zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
Gminne Centrum Informacji,	- readaptacja, - poprawa jakości życia osób uzależnionych i ich rodzin, - zapobieganie wykluczeniu społecznemu,
Szkoły,	- profilaktyka, - wczesna diagnoza,
Policja, Straż Miejska,	- monitorowanie obiektów handlu detalicznego w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim i nietrzeźwym, - ograniczanie podaży, - podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi,
Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,	- wczesna diagnoza, - poprawa jakości życia członków rodzin osób uzależnionych,
Poradnia Lekarza Rodzinnego,	- ograniczanie podaży, - wczesna diagnoza,
Organizacje pozarządowe	- poradnictwo - poprawa jakości życia członków rodzin osób uzależnionych - profilaktyka i promocja zdrowego stylu życia - zapobieganie wykluczeniu społecznemu
Biblioteka Pedagogiczna Biblioteka Publiczna	udostępnienie literatury z zakresu problematyki uzależnień

3. Prezentacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016

3.1. Adresaci programu

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu dotyczą znacznej części społeczeństwa,

dlatego Program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Swarzędz, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym spotykają się z problemem nadużywania alkoholu oraz jego konsekwencjami, a także do wszystkich zainteresowanych tą problematyką, a w szczególności do:

- dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem od alkoholu oraz ich rodziców, opiekunów i nauczycieli,
- osób dorosłych zagrożonych uzależnieniem od alkoholu (w tym osób pijących szkodliwie lub ryzykownie),
- osób uzależnionych od alkoholu,
- osób współuzależnionych, Dorosłych Dzieci Alkoholików i ofiar przemocy,
- osób zawodowo zajmujących się problematyką alkoholową,
- osób uzależnionych po ukończeniu terapii („trzeźwych alkoholików”).

3.2. Cel główny programu

Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

3.3. Cele strategiczne programu

1. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób nadużywających, uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin poprzez zapewnienie dostępu do świadczeń terapeutycznych i rehabilitacyjnych oraz pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.
2. Ograniczenie rozpowszechniania zjawiska nadużywania alkoholu oraz związanych z tym problemów.

3.4. Cele szczegółowe programu

1. Umożliwienie osobom nadużywającym oraz uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych.
2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu.
3. Wspomaganie działalności podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

3.5. Zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W ramach powyższych celów przyjmuje się do realizacji następujące zadania:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą rodzinną,
3. doskonalenie i upowszechnianie standardów interdyscyplinarnej pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie
4. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
5. wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
6. pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego,
7. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.
8. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Cel 1. Umożliwienie osobom nadużywającym alkoholu, uzależnionym oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych.

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

- prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych, w tym również dla uzależnionych krzyżowo w ramach Punktu

Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,

- wspieranie placówek leczenia odwykowego (np. finansowanie dodatkowych programów terapeutycznych oraz ofert dla młodzieży używającej substancji psychoaktywnych),
- dofinansowanie programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem
- promocja usług świadczonych przez lecznictwo odwykowe,
- udzielanie pomocy w organizacji i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób uzależnionych,
- wspieranie innych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji oraz na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, np. klubów integracji społecznej,
- dofinansowanie kursów i szkoleń specjalistycznych dla przedstawicieli wybranych zawodów w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień.

2. Udzielanie rodzinom, w których wystąpiły problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

- podejmowanie działań interwencyjnych, mobilizujących osoby uzależnione od alkoholu do podejmowania leczenia odwykowego,
- kierowanie na badania psychologiczne i psychiatryczne osób, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- prowadzenie poradnictwa oraz pomocy psychologicznej członkom rodzin uzależnionych oraz nadużywających alkoholu i innych środków psychoaktywnych w ramach Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- dofinansowanie pracy terapeutycznej z rodziną – sesje rodzinne
- prowadzenie poradnictwa oraz pomocy psychologicznej dla osób doświadczających przemocy domowej ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie,
- zapewnienie dostępu do pomocy prawnej osobom uzależnionym i członkom ich rodzin, w szczególności w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie,
- udzielanie pomocy w organizacji i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób współuzależnionych, w tym wspieranie programów DDA,
- tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych, socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin alkoholowych,

- wspieranie i konsekwentne wdrażanie procedur interwencji członków GKRPA, pracowników socjalnych, funkcjonariuszy policji w przypadku przemocy domowej (procedura „Niebieskie Karty”),
- dofinansowanie szkoleń specjalistycznych w zakresie pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia,
- tworzenie forum wymiany doświadczeń w celu wypracowania lokalnej lub regionalnej strategii działania w obszarze ochrony rodzin, w szczególności z problemem alkoholowym, przed przemocą,
- prowadzenie edukacji społecznej w zakresie zwiększenia świadomości na temat zjawiska przemocy rówieśniczej,
- opracowywanie, wdrażanie i finansowanie programów profilaktyki przemocy (np. warsztaty umiejętności rodzicielskich, programy dla rodziców na temat radzenia sobie z trudnymi sytuacjami wychowawczymi, rozwiązywania konfliktów,
- prowadzenie działań związanych z ewaluacją programów pomocy dla dzieci z rodzin alkoholowych oraz programów badawczych dotyczących psychospołecznego funkcjonowania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,
- podnoszenie kompetencji wychowawców świetlic w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej.

3. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

- zapewnienie profesjonalnej pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych poprzez działania pracowników socjalnych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu,
- objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży z rodzin z problemem uzależnień, biorących udział w programach socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy w zakresie doradztwa zawodowego osobom nadużywającym alkoholu i uzależnionym oraz ich rodzinom poprzez działania Gminnego Centrum Informacji.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba osób używających środków psychoaktywnych, uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie,
- liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie,
- liczba młodzieży biorącej udział w terapii,
- liczba osób, co do których prowadzono postępowanie zobowiązujące do leczenia odwykowego,
- liczba osób skierowanych na badania psychologiczne i psychiatryczne, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- liczba interwencji wobec przemocy w rodzinie podjętej w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”,
- liczba interwencji wobec przemocy w rodzinie w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie,
- liczba osób nadużywających, uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin objętych pomocą społeczną,
- liczba dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych,
- liczba dzieci i młodzieży objęta dożywianiem,
- lista grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych,
- liczba osób korzystająca z dofinansowania szkoleń z zakresu pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin oraz,
- liczba przeprowadzonych ewaluacji i badań,
- liczba wychowawców świetlic korzystających ze szkoleń podnoszących kompetencje pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia.

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu.

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

- prowadzenie na terenie szkół podstawowych i gimnazjów programów profilaktycznych rozwoju osobowości i działań twórczych dla dzieci i młodzieży,
- prowadzenie działań korekcyjno – wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży eksperymentujących z środkami psychoaktywnymi,
- tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo – wychowawczych z programem socjoterapeutycznym i socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym, w tym remonty i doposażenie placówek
- prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych odwołujących się do strategii profilaktycznych,
- dofinansowanie letnich wyjazdów o charakterze profilaktycznym będących integralną częścią realizowanych całorocznych programów profilaktycznych,
- wspieranie i inicjowanie różnych form profilaktyki rówieśniczej (programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież oraz wspieranie rozwoju i działalności wolontariatu),
- podnoszenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i pedagogów w zakresie wdrażania skutecznych strategii profilaktycznych w pracy z dziećmi i młodzieżą,
- propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, w szczególności ze środowisk zagrożonych uzależnieniami oraz organizowanie zdrowych i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego,
- wdrażanie programów dotyczących rozwoju umiejętności interpersonalnych oraz rozwoju osobistego nastolatków,
- realizowanie programów edukacyjno – profilaktycznych dla rodziców bazujących na rozwijaniu umiejętności wychowawczych, wspieraniu abstynencji dziecka i

kształceniu odpowiednich postaw normatywnych związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych oraz podejmowanie działań edukacyjnych dla rodziców, których dzieci piją i upijają się,

- wdrażanie programów dotyczących poprawy umiejętności wychowawczych i sprawowania kontroli nad dziećmi przez rodziców,
- prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych oraz udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką uzależnień oraz organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych dla młodzieży,
- prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych/używaniem substancji psychoaktywnych podejmowanych przez młodzież oraz ewaluacją programów profilaktycznych
- edukacja publiczna społeczności lokalnej w zakresie problematyki alkoholowej poprzez tworzenie sieci punktów informacyjnych z danymi o ofercie pomocy dostępnej na terenie miasta i gminy Swarzędz w zakresie problematyki uzależnień,
- podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczanie dostępności napojów alkoholowych
- i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18. roku życia
- prowadzenie stałego, medialnego systemu informowania o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych: umieszczanie informacji na stronie internetowej Miasta i Gminy Swarzędz oraz biuletynie „Prosto z Ratusza”, wydawanie ulotek informacyjnych oraz prowadzenie poradnictwa związanego z problematyką uzależnień, poprzez Internetowy Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy,
- organizowanie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców,
- prowadzenie szkoleń i edukacji z wykorzystaniem materiałów informacyjnych i edukacyjnych dla kandydatów na kierowców w szkołach nauki jazdy,
- prowadzenie badań diagnostycznych w celu identyfikacji zachowań problemowych, związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież oraz ewaluacją programów profilaktycznych,
- inicjowanie działań na rzecz systematycznego podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy policji oraz straży miejskiej w sytuacjach spożywania alkoholu w miejscach publicznych poprzez wypracowanie bliskiej współpracy służb, w celu

wspólnego ustalenia strategii zwiększającej skuteczność egzekucji prawa w zakresie spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych, wzmocnienie bezpieczeństwa poprzez wspólne patrole.

2. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów prawa określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz występowania przed sądem o charakterze oskarżyciela publicznego (Dz. U. z 2015r. poz. 1286 z późn. zm.).

- lustracja obiektów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniającej reklamy i promocji napojów alkoholowych z wyjątkiem piwa w zakresie zawartym w art. 13¹ stawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciw działaniu alkoholizmowi,
- monitorowanie ilości wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
- monitorowanie zgodności usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- kontrola obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim, jak również na kredyt i pod zastaw,
- występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach sądowych związanych z nadużywaniem alkoholu, jak również z nieprzestrzeganiem ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty programów profilaktycznych rozwoju osobowości i działań twórczych,
- liczba dzieci i młodzieży korzystająca z zajęć opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji programów profilaktycznych,
- liczba dzieci i młodzieży korzystających z letnich wyjazdów o charakterze profilaktycznym,
- lista programów edukacyjno – profilaktycznych dla rodziców,
- liczba odbiorców programów edukacyjno – profilaktycznych dla rodziców,
- ilość przeprowadzonych lokalnych kampanii edukacyjnych oraz społecznych,

- ilość przeprowadzonych lokalnych imprez profilaktycznych dla młodzieży,
- lista szkół oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych realizujących programy profilaktyczne rozwoju osobowości i działań twórczych),
- ilość przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na kierowców w szkołach nauki jazdy,
- raporty z badań diagnostycznych dotyczących zachowań problemowych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych,
- ilość interwencji podjętych przez policję i straż miejską w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych,
- ilość wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
- ilość udzielonych pouczeń i nałożonych kar na osoby łamiące zakaz spożywania alkoholu w miejscach publicznych przez policję i straż miejską,
- raporty z ewaluacji programów profilaktycznych.

Cel 3. Wspomaganie działalności podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

1. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązaniu problemów alkoholowych.

- wspieranie szkół i placówek oświatowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie budowania i realizacji strategii działań profilaktycznych,
- dofinansowanie programu pomocy rodzinom z problemem uzależnień realizowanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie realizacji programu pomocy rodzinie z problemem uzależnień,
- wspieranie działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2014 poz. 1118 ze zm.),
- współorganizowanie – w zależności od potrzeb – szkoleń, konferencji, seminariów z zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych dla osób zawodowo zajmujących się problematyką rozwiązywania problemów uzależnień,
- włączenie w realizację zadania instytucji i podmiotów przydatnych w realizacji celów

programu, takich jak: policja, sądy, kuratorzy sądowi, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba i jakość działań służących rozwiązaniu problemów alkoholowych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- sprawozdanie finansowe i merytoryczne z wykonania powierzonych zadań przez Ośrodek pomocy Społecznej,
- liczba współorganizowanych szkoleń, konferencji, seminariów w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

3.6. Realizatorzy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Ośrodek Pomocy Społecznej ,
- inne instytucje realizujące pośrednio zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i współpracujące w ich realizacji.

3.7. Źródła finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są środki finansowe budżetu Gminy stanowiące dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

3.8. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Za pracę obejmującą zakres działań wynikający z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie w wysokości 140 zł brutto.
2. Wynagrodzenie za udział w posiedzeniach Komisji wypłacane jest na podstawie imiennej listy obecności.
3. Czas i miejsce wypłaty wynagrodzenia zostaną określone w regulaminie Komisji

3.9. Oczekiwane efekty Gminnego Programu Profilaktyki i

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Zmniejszenie rozmiarów populacji osób ryzykownie pijących napoje alkoholowe.
2. Zmniejszenie rozmiarów nietrzeźwych uczestników ruchu drogowego, zmniejszenie odsetka upijających się osób niepełnoletnich.
3. Zmniejszenie rozmiaru i dolegliwości związanych z przemocą w rodzinie.
4. Zwiększenie odsetka osób zobowiązanych do leczenia odwykowego.
5. Zwiększenie świadomości mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu.
6. Zwiększenie skuteczności egzekwowania prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych.

3.10. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Profilaktyki i

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Główne cele systemu ewaluacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych to doskonalenie systemu informacji i monitorowania niezbędnego do prowadzenia skutecznej polityki z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi oraz okresowa ocena stanu zagrożenia problemu alkoholowego na terenie Miasta i Gminy Swarzędz. Monitoring Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016, który ze względu na zakres zadań oraz liczbę podmiotów realizujących jego założenia, jest zadaniem bardzo złożonym, pozwoli ocenić postępy z prowadzonych działań, zweryfikować tempo i kierunek, w którym zmierza program, pozwoli także na bieżącą modyfikację działań umożliwiając dostosowanie programu do zmieniających się warunków. Osiągnięciu powyższych celów służyć będzie wymiana informacji między instytucjami, organizacjami i wszelkimi podmiotami odpowiedzialnymi i realizującymi politykę dotyczącą problemów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Swarzędz, gromadzenie i analiza danych na temat problemu alkoholowego oraz prowadzenie działań mających na celu ocenę rodzaju i stopnia zagrożenia uzależnieniem od alkoholu, a także monitorujących skuteczność realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych. Monitorowanie traktowane jako mechanizm informacji zwrotnej będzie miało za zadanie wspomaganie wdrażania i zarządzania Programem.

Monitoring i kontrola efektywności prowadzone będą poprzez:

1. Pozyskiwanie danych od kluczowych realizatorów na wewnętrznych formularzach

sprawozdawczych zgodnie z przyjętym harmonogramem raportowania (nie rzadziej niż raz w roku). Dane zebrane w trakcie procesu monitorowania będą analizowane i wykorzystywane do przygotowywania raportów wewnętrznych zarówno na potrzeby samych realizatorów, w celu redystrybucji informacji, jak i w celu opracowania i prezentacji wymaganych okresowych i rocznych sprawozdań dla wewnętrznych i zewnętrznych podmiotów, w tym dla Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kontynuowane będą prace nad opracowaniem ujednoliconych druków sprawozdań (kwartalnych, półrocznych, rocznych).

2. Pozyskiwanie niezbędnych informacji (propozycje zadań, wskaźników i budżetów) na kolejny rok od kluczowych realizatorów, które pozwolą na opracowanie GPPiRPA na rok 2017.

3. Zbieranie informacji dla bieżącej oceny wewnętrznej oraz ewaluacji zewnętrznej. Ewaluacji wewnętrzna obejmująca analizę danych, poziomu realizacji wskaźników jak i wyników badań socjologicznych oraz kontynuację rozpoczętego w latach poprzednich procesu opracowywania narzędzi służących do badania efektywności działań w poszczególnych obszarach problemowych.

Aktualnie Program zawiera wskaźniki ilościowe dla poszczególnych obszarów aktywności GPPiRPA.

HARMONOGRAM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA ROK 2016

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. Umożliwienie osobom nadużywającym alkoholu, uzależnionym oraz członkom ich rodzin korzystania z różnorodnych form profesjonalnych działań pomocowych.	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu. prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy psychologicznej dla osób uzależnionych, w tym również dla uzależnionych krzyżowo w ramach Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,	Styczeń - grudzień	Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,	• liczba osób używających środków psychoaktywnych, uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, • liczba udzielonych porad indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, • liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie, • liczba osób skierowanych do programów terapii dla młodzieży • liczba udzielonych porad
	dofinansowanie programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, poradnie specjalistyczne	
	wspieranie placówek leczenia odwykowego (np. finansowanie dodatkowych programów terapeutycznych oraz programów terapii dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem),	Marzec - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz,	

	promocja usług świadczonych przez lecznictwo odwykowe,	Styczeń- grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	indywidualnych i grupowych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie, • liczba młodzieży biorącej udział w terapii • liczba osób, co do których prowadzono postępowanie zobowiązujące do leczenia odwykowego,
	udzielanie pomocy w organizacji i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób uzależnionych,		Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz,	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. j.w.	wspieranie innych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji oraz na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin, np. klubów integracji społecznej,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	dofinansowanie kursów i szkoleń specjalistycznych dla przedstawicieli wybranych zawodów w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień.	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz,	• liczba osób skierowanych na badania psychologiczne i psychiatryczne, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
	2. Udzielanie rodzinom, w których wystąpiły problemy alkoholowe,	Styczeń - grudzień	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów	• liczba interwencji wobec

	pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. podejmowanie działań interwencyjnych, mobilizujących osoby uzależnione od alkoholu do podejmowania leczenia odwykowego,		Alkoholowych,	przemocy w rodzinie w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie, • liczba osób nadużywających, uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz członków ich rodzin objętych pomocą społeczną, • liczba dzieci uczestniczących w programach opiekuńczo-
	kierowanie na badania psychologiczne i psychiatryczne osób, co do których wszczęto postępowanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,	Styczeń - grudzień	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	
	prorowadzenie poradnictwa oraz pomocy psychologicznej członkom rodzin uzależnionych oraz nadużywających alkoholu i innych środków psychoaktywnych w ramach Punktu	Styczeń - grudzień	Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. j.w.	Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,	Styczeń - grudzień		- wychowawczych oraz socjoterapeutycznych, - liczba dzieci i młodzieży objęta dożywianiem, - lista grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych,
	prorowadzenie poradnictwa oraz pomocy psychologicznej dla osób doświadczających przemocy domowej ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy w Rodzinie,	Styczeń - grudzień	Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny	
	zapewnienie dostępu do pomocy prawnej osobom uzależnionym i członkom ich rodzin, w szczególności w zakresie ochrony przed przemocą w rodzinie,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	
	udzielanie pomocy w organizacji i funkcjonowaniu grup wsparcia dla osób współuzależnionych, w tym wspieranie programów DDA,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta i Gminy Swarzędz	
	tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych, socjoterapeutycznych oraz klubów młodzieżowych dla dzieci i młodzieży z rodzin alkoholowych,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe,	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. j.w.	dofinansowanie szkoleń specjalistycznych w zakresie pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia,	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	liczba współorganizowanych i organizowanych szkoleń, warsztatów, superwizji, konferencji, w zakresie pracy terapeutycznej z dziećmi z rodzin z problemem uzależnienia, •
Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 1. j.w.	opracowywanie, wdrażanie i finansowanie programów profilaktyki przemocy (np. warsztaty umiejętności rodzicielskich, programy dla rodziców na temat radzenia sobie z trudnymi sytuacjami wychowawczymi, rozwiązywania konfliktów,		Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	prowadzenie działań związanych z ewaluacją programów pomocy dla dzieci z rodzin alkoholowych oraz programów badawczych dotyczących psychospołecznego funkcjonowania dzieci z rodzin z problemem alkoholowym,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	podnoszenie kompetencji wychowawców świetlic w zakresie pracy z dzieckiem z rodziny alkoholowej.	Luty – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	3. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego. zapewnienie profesjonalnej pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych poprzez działania	Ośrodek Pomocy Społecznej,		

	pracowników socjalnych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu,			
	objęcie dożywianiem dzieci i młodzież z rodzin z problemem uzależnień, biorących udział w programach socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych,	Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe poprzez świetlice socjoterapeutyczne i opiekuńczo – wychowawcze,		
	zapewnienie profesjonalnej pomocy w zakresie doradztwa zawodowego osobom nadużywającym alkoholu i uzależnionym oraz ich rodzinom poprzez działania Gminnego Centrum Informacji	Gminne Centrum Informacji,		

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
------	-----------------------	-------------------	----------------------------------	---------------------------

Cel 2. Prowadzenie działalności profilaktycznej i informacyjnej na rzecz mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz w zakresie problemu uzależnienia i nadużywania alkoholu.	1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych. prowadzenie na terenie szkół podstawowych i gimnazjów programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w szczególności w ramach Klubów Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych,	Styczeń – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	• liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty Klubów Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych, • liczba dzieci i młodzieży korzystająca z zajęć opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych, • liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji programów profilaktycznych, • liczba dzieci i młodzieży korzystających z letnich wyjazdów o charakterze profilaktycznym, • lista programów edukacyjno – profilaktycznych dla rodziców, • liczba odbiorców programów edukacyjno – profilaktycznych dla rodziców, • ilość przeprowadzonych lokalnych kampanii edukacyjnych oraz społecznych,
	prowadzenie działań korekcyjno-wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży eksperymentujących z środkami psychoaktywnymi,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	Prowadzenie badań związanych zwłaszcza z diagnozą zachowań problemowych/używaniem substancji psychoaktywnych podejmowanych	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	

	przez młodzież oraz ewaluacją programów profilaktycznych			ilość przeprowadzonych badań
	tworzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. j. w.	prorowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowo – rekreacyjnych odwołujących się do strategii profilaktycznych,	Styczeń - grudzień	placówki oświatowe na terenie gminy, w tym Kluby Rozwoju Osobowości i Działań Twórczych, Ośrodek Pomocy Społecznej, świetlice socjoterapeutyczne i opiekuńczo – wychowawcze, kluby sportowe, organizacje pozarządowe,	- ilość przeprowadzonych lokalnych imprez profilaktycznych dla młodzieży, - lista szkół oraz innych placówek opiekuńczo-wychowawczych realizujących programy profilaktyczne (w tym Kluby Rozwoju Osobowości i Działań

	dofinansowanie letnich wyjazdów o charakterze profilaktycznym będących integralną częścią realizowanych całorocznych programów profilaktycznych,	Czerwiec - sierpień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	Twórczych), • ilość przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na kierowców w szkołach nauki jazdy, • raporty z badań diagnostycznych dotyczących zachowań problemowych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, • ilość interwencji podjętych przez policję i straż miejską w związku z naruszeniem prawa w zakresie zakazu spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych, • ilość wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,
	wspieranie i inicjowanie różnych form profilaktyki rówieśniczej (programów i przedsięwzięć profilaktycznych realizowanych przez młodzież oraz wspieranie rozwoju i działalności wolontariatu),	Styczeń – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	podnoszenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i pedagogów w zakresie wdrażania skutecznych strategii profilaktycznych w pracy z dziećmi i młodzieżą,	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. j. w.	propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, w szczególności ze środowisk zagrożonych uzależnieniami oraz	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, wszystkie instytucje, organizacje pozarządowe i osoby fizyczne działające w	• ilość udzielonych pouczeń i nałożonych kar na osoby łamiące zakaz spożywania alkoholu w miejscach

organizowanie zdrowych i bezpiecznych form spędzania czasu wolnego,		zakresie profilaktyki uzależnień,	publicznych przez policję i straż miejską, • raporty z ewaluacji programów profilaktycznych.
wdrażanie programów dotyczących rozwoju umiejętności interpersonalnych oraz rozwoju osobistego nastolatków,	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe,	
realizowanie programów edukacyjno-profilaktycznych dla rodziców bazujących na rozwijaniu umiejętności wychowawczych, wspieraniu abstynencji dziecka i kształceniu odpowiednich postaw normatywnych związanych z zażywaniem substancji psychoaktywnych oraz podejmowanie działań edukacyjnych dla rodziców, których dzieci piją i upijają się,	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
wdrażanie programów dotyczących poprawy umiejętności wychowawczych i sprawowania kontroli nad dziećmi przez rodziców,	Marzec – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
prorowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych oraz udział w ogólnopolskich kampaniach	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, wszystkie instytucje, organizacje pozarządowe i	

	społecznych związanych z profilaktyką uzależnień oraz organizowanie lokalnych imprez profilaktycznych dla młodzieży		osoby fizyczne działające w zakresie profilaktyki uzależnień,	
--	---	--	---	--

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. j. w.	edukacja publiczna społeczności lokalnej w zakresie problematyki alkoholowej poprzez tworzenie sieci punktów informacyjnych z danymi o ofercie pomocy dostępnej na terenie miasta i gminy Swarzędz w zakresie problematyki uzależnień oraz cyklu audycji telewizyjnych z udziałem specjalisty dotyczących substancji psychoaktywnych,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, wszystkie instytucje, organizacje pozarządowe i osoby fizyczne działające w zakresie profilaktyki uzależnień,	
	prowadzenie stałego, medialnego systemu informowania o działaniach podejmowanych na terenie gminy w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych: umieszczanie	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	

	informacji na stronie internetowej Miasta i Gminy Swarzędz oraz biuletynie „Prosto z Ratusza” , wydawanie ulotek informacyjnych oraz prowadzenie poradnictwa związanego z problematyka uzależnień, poprzez Internetowy Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy,			
	organizowanie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
	prowadzenie szkoleń i edukacji z wykorzystaniem materiałów informacyjnych i edukacyjnych dla kandydatów na kierowców w szkołach nauki jazdy,	Styczeń – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. j. w.	inicjowanie działań na rzecz systematycznego podejmowania interwencji przez funkcjonariuszy policji oraz straży miejskiej w sytuacjach spożywania alkoholu w miejscach publicznych poprzez wypracowanie bliskiej współpracy służb, w celu wspólnego ustalenia strategii zwiększającej skuteczność egzekucji prawa w zakresie spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych.	Styczeń - grudzień	Policja, Straż Miejska,	
	2. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów prawa określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz występowania przed sądem o charakterze oskarżyciela publicznego lustracja obiektów handlowych pod kątem realizacji zapisów ustawy zabraniającej reklamy i promocji napojów alkoholowych z wyjątkiem piwa w zakresie zawartym w art. 131 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,	Styczeń - grudzień	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Straż Miejska,	

	monitorowanie ilości wydanych zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych,	Styczeń - grudzień	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	
	monitorowanie zgodności usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w	Styczeń - grudzień	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 2. j. w.	trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,			
	kontrola obiektów handlu detalicznego i zakładów gastronomicznych w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim, jak również na kredyt i pod zastaw,	Styczeń - grudzień	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Straż Miejska,	
	występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach sądowych związanych z nadużywaniem alkoholu, jak również z nieprzestrzeganiem ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.		Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja,	

Cel 3. Wspomaganie działalności podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.	1. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązaniu problemów alkoholowych. wspieranie szkół i placówek oświatowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie budowania i realizacji strategii działań profilaktycznych,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	- liczba i jakość działań służących rozwiązaniu problemów alkoholowych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, - sprawozdanie finansowe i merytoryczne z wykonania powierzonych zadań przez Ośrodek pomocy Społecznej,
--	--	--------------------	----------------------------	--

Cele	Zadania do realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy/Partnerzy działania	Wskaźniki realizacji celu
Cel 3. j.w.	dofinansowanie programu pomocy rodzinom z problemem uzależnień realizowanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie realizacji programu pomocy rodzinie z problemem uzależnień,	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	liczba współorganizowanych szkoleń, konferencji, seminariów w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

wspieranie działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych podejmowanych przez organizacje pozarządowe oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,	Styczeń - grudzień	Urząd Miasta i Gminy Swarzędz, Ośrodek Pomocy Społecznej, wszystkie instytucje, organizacje pozarządowe i osoby fizyczne służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych,	
współorganizowanie – w zależności od potrzeb – szkoleń, konferencji, seminariów z zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych dla osób zawodowo zajmujących się problematyką rozwiązywania problemów uzależnień,	Styczeń – czerwiec oraz wrzesień - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej,	
włączenie w realizację zadania instytucji i podmiotów przydatnych w realizacji celów programu, takich jak: policja, sądy, kuratorzy sądowi, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.	Styczeń - grudzień	Ośrodek Pomocy Społecznej, wszystkie instytucje i podmioty przydatne w realizacji celów programu,	

**PRELIMINARZ BUDŻETOWY GMINNEGO PROGRAMU
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH NA ROK 2016**

ZADANIE	PRZEWIDYWANY KOSZT REALIZACJI
1. Profilaktyka i terapia dla rodzin z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie (prowadzenie grup wsparcia, pomoc psychologiczna i poradnictwo)	75 000 zł
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	40 000 zł
3. Profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do dzieci, młodzieży i dorosłych (udział w kampaniach ogólnopolskich oraz tworzenie lokalnych kampanii profilaktycznych)	60 000 zł
4. Prowadzenie placówek socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych oraz realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych .	361 041 zł

5.Szkolenia w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnienia oraz przemocy dla różnych grup zawodowych	30 000 zł
6. Realizacja zadań wynikających z bieżącej działalności Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej w tym zadań edukacyjno-informacyjnych, profilaktycznych, organizowanie bieżącej działalności placówek terapeutycznych i socjoterapeutycznych, organizowanie przedsięwzięć o charakterze profilaktyczno-sportowym i profilaktyczno-rekreacyjnym,	129 459 zł
7.Wspomaganie działalności instytucji, organizacji, stowarzyszeń służącej profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych – budżet w dyspozycji UMIG	124 500 zł
RAZEM	820 000 zł

UZASADNIENIE

do Uchwały nr XVIII/183/2016 z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie: przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016.

Art. 4¹ ust.1 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. , poz 1286 z późn. zm.) wyszczególnia zadania do realizacji przez gminę w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Do zadań tych należą:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielanie rodzinom w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. , poz 1286 z późn. zm.) nakłada na radę gminy obowiązek uchwalania corocznego gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej - Sekcja Profilaktyki i Terapii. Realizacja wyżej wymienionych zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zwanego dalej – P r o g r a m e m. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych stanowi część Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Swarzędz. Przedstawiony preliminarz budżetowy dotyczy realizacji Programu w 2016 r. i obejmuje realizację zadań zgodnie z Programem, w oparciu o uchwałę budżetową i zabezpieczone w niej środki finansowe na w/w cel. Wykonanie zadań przyjętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uzależnia się od dochodów z opłat za wydane na podstawie art. 18 i 18¹ w/w ustawy zezwolenia na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych.